



PRIRUČNIK

ZA RAD BIRAČKIH ODBORA
U BOSNI I HERCEGOVINI –
OPĆI IZBORI 2018.

PRIRUČNIK

**ZA RAD BIRAČKIH ODBORA
U BOSNI I HERCEGOVINI -
OPĆI IZBORI 2018.**

Sarajevo, 2018.

**PRIRUČNIK ZA RAD BIRAČKIH ODBORA U BOSNI I HERCEGOVINI –
OPĆI IZBORI 2018.**

Sa prilogom: Podsjetnik izbornih radnji na biračkom mjestu

Izdavač: Središnje izborno povjerenstvo Bosne i Hercegovine, Danijela Ozme br. 7, 71000 Sarajevo,
tel.: 033 / 251 300, faks: 033 / 251 329, e-mail: info@izbori.ba, web-stranica: www.izbori.ba.

Za izdavača: Dr. Irena Hadžiabdić, predsjednica

Autori: Dr. Ahmet Šantić
Stjepan Mikić
Branko Petrić

Uređivački odbor: Sanja Stanimirović-Ostojić
Prof. dr. Milan Tomić
Aida Karavelić

Suradnici na pripremi publikacije: Veljko Petrović, Mustafa Laković i Zehra Tepić

DTP: GRAFIKA ŠARAN
Štampa: GRAFIKA ŠARAN
Za štampariju ing. graf teh. Dejan Šaran

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

342.8(496.7)“2018”(035)

ŠANTIĆ, Ahmet

Priručnik za rad biračkih odbora u Bosni i Hercegovini : Opći izbori 2018. / Ahmet Šantić, Stjepan Mikić, Branko Petrić. - Sarajevo : Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine, 2018. - 69 str. : ilustr. ; 30 cm

Tekst na hrv. jeziku. - Bibliografija: str. 53.

ISBN 978-9958-555-41-1
1. Mikić, Stjepan 2. Petrić, Branko
COBISS.BH-ID 26194950

Na temelju zaključka Središnjeg izbornog povjerenstva Bosne i Hercegovine sa 36. sjednice SIP-a BiH od 26.07.2018. godine, ovaj priručnik je odobren za rabljenje izbornoj administraciji Bosne i Hercegovine na Općim izborima 2018.

Ovaj priručnik je objavljen u suradnji sa i zahvaljujući financijskoj podršci Vijeća Europe. Stavovi izneseni u priručniku ni na koji način ne odražavaju zvanični stav Vijeća Europe.

COUNCIL OF EUROPE



CONSEIL DE L'EUROPE

Priručnik se distribuira besplatno!

Priručnik je, u cjelini ili u pojedinim njegovim dijelovima, zabranjeno umnožavati i distribuirati bez odobrenja Središnjeg izbornog povjerenstva Bosne i Hercegovine!

KAZALO

1. BIRAČKI ODBOR

1. Odgovornost i uloga biračkog odbora..... stranica 6
2. Dužnost predsjednika biračkog odbora i uloga članova Biračkog odbora u procesu glasovanja..... stranica 6
3. Zapisnik o radu biračkog odbora stranica 8

2. PROMATRAČI..... stranica 9

- 1.1. Uvodne napomene stranica 9
1.2. Pristup promatrača biračkom mjestu stranica 9
1.3. Podnošenje primjedbi promatrača na rad biračkog odbora..... stranica 9
1.4. Udaljavanje promatrača sa biračkog mjesta stranica 10
1.5. Izgled akreditacija akreditiranih promatrača stranica 10

3. BIRAČKO MJESTO

1. Obilježja i osiguranje prostora na biračkom mjestu stranica 12
1.1. Biračko mjesto i obilježja stranica 12
1.2. Osiguranje prostora određenog za biračko mjesto..... stranica 12
2.1 Uređenje ulaza i unutarnjeg prostora biračkog mjesta stranica 13

4. a. REDOVITO BIRAČKO MJESTO

1. Dan uoči izbora stranica 16
2. Prije otvaranja biračkog mjesta stranica 17
3. Otvaranje biračkog mjesta..... stranica 18
4. Procedure glasovanja..... stranica 18
5. Zatvaranje biračkog mjesta stranica 21
6. Popunjavanje obrasca za brojno stanje stranica 22
I pakiranje neuporabljenih i oštećenih glasačkih listića stranica 22

4. b. BROJANJE GLASAČKIH LISTIĆA

- 7 Redoslijed i sustavi brojanja glasačkih listića stranica 23
8 Glasački listići stranica 24
9. Radnje prije brojanja glasačkih listića..... stranica 26
10. Brojanje glasačkih listića — većinski glas stranica 27
11. Brojanje glasačkih listića — otvorena lista stranica 29
12. Pravilno objedinjavanje rezultata..... stranica 35

5. BIRAČKO MJESTO ZA GLASOVANJE U ODSUSTVU

1. Procedure glasovanja, brojanja kuverata, evidentiranja podataka u Obrascu za brojno stanje i vođenje Zapisnika o radu biračkog odbora..... stranica 36

6. BIRAČKO MJESTO ZA GLASOVANJE NEPOTVRĐENIM – KUVERTIRANIM GLASAČKIM LISTIĆIMA

1. Procedure glasovanja, brojanja kuverata, evidentiranja podataka u Obrascu za brojno stanje i vođenje Zapisnika o radu biračkog odbora..... stranica 38

7. MOBILNI TIM

1. Procedure glasovanja, brojanja kuverata, evidentiranja podataka u Obrascu za brojno stanje i vođenje Zapisnika o radu biračkog odbora (mobilnog tima)..... stranica 41

8. KAZNENE ODREDBE

1. Sankcije propisane izbornim zakonom BiH (poglavlje 19a)..... stranica 45
2. Zloupotreba biračkog prava i izborna prevara (Krivični zakon BiH, Krivični zakon RS i Krivični zakon FBiH) stranica 52
Literatura stranica 53

9. SCHEME PAKIRANJA

- Scheme pakiranja izbornog materijala stranica 55

- Podsjetnik izbornih radnji na biračkom mjestu stranica 60

Poštovani predsjednici i članovi biračkih odbora,

Pred vama je Priručnik za rad biračkih odbora u Bosni i Hercegovini - Opći izbori 2018. godine koji je u suštini podsjetnik na izborne radnje koje se provode na biračkom mjestu, i koji je namijenjen upravo vama, članovima tijela za provedbu izbora, vama koji tijekom svog rada na dan izbora trebate prije svega biti: nepristrani, odgovorni, točni, koncentrirani, spremni na veliki fizički napor, efikasni, jasni u objašnjenjima i ljubazni u komunikaciji.

Priručnik za rad biračkih odbora sadrži detaljan opis i prikaz rada biračkog odbora na biračkom mjestu, te objašnjava ulogu, dužnosti i odgovornosti predsjednika i članova biračkih odbora i njihovih zamjenika, promatrača i drugih sudionika izbornog procesa, dan uoči izbora, na dan izbora i noć nakon izbora.

Središnje izborno povjerenstvo Bosne i Hercegovine je ove godine tijekom pripreme i uređivanja ovog priručnika, prvi put surađivalo sa predsjednicima i članovima gradskih/općinskih izbornih povjerenstava koji su dali svoj doprinos svojim iskustvom i dugogodišnjim radom u provedbi izbora.

Priručnik za rad biračkih odbora u Bosni i Hercegovini - Opći izbori 2018. godine je unaprijeđen u smislu da je objašnjeno što treba raditi i kako se ponašati birački odbor, odnosno predsjednik u slučaju kršenja odredbi Izbornog zakona Bosne i Hercegovine, odnosno kako postupiti ako na biračkom mjestu dođe do zlouporabe biračkog prava ili izbornih prijevera.

Poštivanje odredaba iz Izbornog zakona BiH i procedura utvrđenih u svim ostalim propisima koje donosi Središnje izborno povjerenstvo BiH, a uz pomoć ovog Priručnika za rad biračkih odbora, put je da se izbjegnu greške i sankcije i izgradi dobra praksa, kao jamčevina demokratskih i poštenih izbora.

Uvjeren sam da će ovaj priručnik doprinijeti vašoj kvalitetnoj pripremi za provedbu Općih izbora koji će se održati 07. listopada 2018. godine.

Ovim putem zahvaljujemo Vijeću Europe za svesrdnu podršku u izradi i objavljivanju ovog Priručnika.

Predsjednica

Sarajevo, srpanj 2018. godine

Središnjeg izbornog povjerenstva BiH

Dr. Irena Hadžiabdić



1.

BIRAČKI ODBOR

1. BIRAČKI ODBOR

- Birački odbori su tijela za provedbu izbora koje imenuju gradska/općinska izborna povjerenstva (u daljnjem tekstu "izborna povjerenstva") za svake izbore, na temelju prijedloga ovjerenih političkih subjekata ili svojih evidencija o radu biračkih odbora sa ranijih izbora. Birački odbor je neovisan i nepristrasan u svom radu.

1. ODGOVORNOST I ULOGA BIRAČKOG ODBORA

1.1. Način rada biračkog odbora

- Birački odbor rukovodi radom biračkog mjesta, osigurava pravilnost i tajnost glasovanja i na redovitom biračkom mjestu broji i evidentira rezultate glasovanja.
- Predsjednik biračkog odbora rukovodi radom biračkog odbora, osigurava da se proces glasovanja na biračkom mjestu odvija neometano.
- Birački odbori donose odluke natpolovičnom većinom od ukupnog broja članova.
- Predsjednik i članovi biračkog odbora odgovorni su za ispravno brojanje glasačkih listića, kao i ispravno pakiranje izbornog materijala.
- Predsjednik ili članovi biračkog odbora ne smiju utjecati na odluku birača.

2. DUŽNOST PREDSEDNIKA BIRAČKOG ODBORA I ULOGA ČLANOVA BIRAČKOG ODBORA U PROCESU GLASOVANJA

a) Birački odbor koji se sastoji od predsjednika i četiri člana

2.1. Predsjednik biračkog odbora:

- rukovodi radom biračkog odbora i zajedno s članovima biračkog odbora odgovoran je za zakonitost rada na biračkom mjestu;
- određuje dužnosti svakom članu biračkog odbora i evidentira ih u Zapisnik o radu biračkog odbora
- održava mir i red na biračkom mjestu i njegovoj okolini
- popunjava sve obrasce
- osigurava da na biračkom mjestu ne bude oružja ili opasnih predmeta
- pomaže biračima kojima treba dodatno objašnjenje o procesu glasovanja
- rješava sva pitanja koja se odnose na identificiranje i pravo glasa birača i evidentira u Zapisnik vrijeme i okolnosti svih značajnih događaja na biračkom mjestu, na način da za svaki prigovor ukratko u Zapisnik o radu biračkog odbora napiše okolnosti na kojima se prigovor zasniva u što je poduzeo u svezi sa tim
- održava integritet procesa glasovanja, odnosno brojanja
- za birače čije ime nije upisano na biračkom popisu na tome biračkom mjestu je obvezan izvršiti provjeru sa centrom za birački popis ili putem SMS-a na kojem biračkom mjestu taj birač glasa.

2.2. Član biračkog odbora zadužen za kontrolu reda:

- osigurava kontrolu kretanja birača na biračkom mjestu.

2.3. Član biračkog odbora zadužen za identifikaciju:

- provjerava identitet birača
- pronalazi biračevo ime u izvodu iz Središnjeg biračkog popisa
- upozorava birača da se mora potpisati identično kao na identifikacijskom dokumentu
- osigurava da se birač potpiše pored svog imena u izvodu iz Središnjeg biračkog popisa nakon čega naglas izgovara ime i prezime birača na način da sve osobe koje su prisutne na biračkom mjestu to jasno čuju.

2.4. Član biračkog odbora zadužen za izdavanje glasačkih listića:

- izdaje glasačke listiće biraču
- objašnjava biraču kako treba ispravno ispuniti glasačke listiće
- upućuje birača prema slobodnoj glasačkoj kabini u kojoj mu se omogućava tajnost glasovanja.

2.5. Član biračkog odbora zadužen za kontrolu glasačke kutije:

- upućuje birača da ubaci glasačke listiće u glasačku kutiju i napusti biračko mjesto
- osigurava da nijedan birač ne napusti biračko mjesto dok u glasačku kutiju ne ubaci glasačke listiće, jedan po jedan, i osigurava da se samo glasački listići ubacuju u glasačku kutiju.

b) Birački odbor koji se sastoji od tri člana:

Ako se birački odbor sastoji od predsjednika i dva člana, član biračkog odbora zadužen za kontrolu reda će istovremeno obavljati i kontrolu glasačke kutije, dok će član biračkog odbora zadužen za identificiranje istovremeno obavljati i izdavanje glasačkih listića.

c) Zamjenici članova biračkih odbora

Svi članovi biračkog odbora ili njihovi zamjenici moraju biti prisutni tijekom cijeloga procesa glasovanja, uključujući i utvrđivanje rezultata glasovanja. (član 5.5 Zakona). Predsjednik biračkog odbora sa članovima i zamjenikom predsjednika i zamjenicima članova usuglašavaju termine njihovog angažmana na biračkom mjestu, imajući u vidu razdoblje angažiranja (u izbornom danu – najkasnije od 06 sati pa do kasnih noćnih ili ranih juratnjih sati narednog dana, njihove potrebe, mogućnost glasovanja, ukoliko nisu glasači na tom biračkom mjestu i sl.).

Posebno je potrebno naglasiti da u biračkom odboru može biti angažiran predsjednik/ član *ili* njegov zamjenik, a nikako obojica, kao i da zamjenik može zamjenjivati **samo** svog člana, a ne nekog drugog.

Kada su angažirani na biračkom mjestu, član ili njegov zamjenik – imaju ista prava i obveze, uključujući i potpis u zapisnik o radu biračkog odbora, kao i odgovarajućim obrascima koji se vode na biračkom mjestu.

Predsjednik ili njegov zamjenik, i svi članovi ili njihovi zamjenici koji sudjeluju u radu biračkog odbora, dužni su potpisati Zapisnik o radu biračkog odbora.

Ukoliko predsjednik ili njegov zamjenik, odnosno član ili njegov zamjenik, odbiju potpisati Zapisnik o radu biračkog odbora, to će se evidentirati u Zapisniku i evidentirati razlog nepotpisivanja predsjednika/ člana/ zamjenika.

2.6 . Predsjednik i članovi biračkog odbora, odnosno njihove zamjene ukoliko su angažirane na izborni dan, individualno odgovaraju:

- *za učinjene nepravilnosti u okviru svojih zaduženja na biračkom mjestu, sukladno Izbornom zakonu BiH i podzakonskim spisima Središnjeg izbornog povjerenstva BiH*
- *za učinjene nepravilnosti u procesu brojanja glasačkih listića i*
- *za učinjene nepravilnosti u procesu pakiranja izbornog materijala.*

Predsjednik biračkog odbora odgovoran je i za nepravilnosti koje učini član biračkog odbora ukoliko nije evidentirao uočene nepravilnosti i o tomu nije izvijestio gradsko/ općinsko izorno povjerenstvo.

➤ **Član biračkog odbora neće sudjelovati u donošenju odluke kada taj član ili član njegove uže obitelji ima osobni ili financijski interes, ili ako postoji drugi sukob interesa koji može dovesti u sumnju njegovu sposobnost da djeluje nepristrasno. Članovima uže obitelji smatraju se: bračni drug, djeca i članovi domaćinstva prema kojima član biračkog odbora ima zakonsku obvezu izdržavanja.**

3. ZAPISNIK O RADU BIRAČKOG ODBORA

- 1) Zapisnik o radu biračkog odbora je pisani dokument u koji se upisuju informacije u svezi sa glasovanjem, kao i drugi događaji koji se dešavaju na biračkom mjestu i u njegovoj okolini, od otvaranja biračkog mjesta do utvrđivanja izbornih rezultata – ZARBO (u daljnjem tekstu: Zapisnik)
- 2) Gradsko/općinsko izborno povjerenstvo dostavlja svakom biračkom odboru Zapisnik, zajedno sa ostalim izbornim materijalom.

3.1 Zapisnik o radu biračkog odbora sastoji se od:

- **Zapisnika I. – zapisnik o radu biračkog odbora dan uoči održavanja izbora**
- **Zapisnik II. – zapisnik o radu biračkog odbora na dan održavanja izbora.**

- 1) Izgled Zapisnika je kako slijedi:
 - a) naslovna stranica sa znakom Središnjeg izbornog povjerenstva Bosne i Hercegovine, rubrike u kojem se upisuje naziv osnovne izborne jedinice i broj biračkog mjesta i puni naziv **Zapisnika o radu biračkog odbora (Zarbo)**.
 - 2) Izgled Zapisnika I. je kako slijedi:
 - a) naslovna stranica sa znakom Središnjeg izbornog povjerenstva Bosne i Hercegovine, rubrike u kojem se upisuje naziv osnovne izborne jedinice i broj biračkog mjesta i puni naziv **Zapisnik o radu biračkog odbora dan uoči izbora (Zarbo I.)**
 - b) prva stranica, odnosno Obrazac Z1, na kojem se upisuje popis izbornog materijala koji je gradsko/općinsko izborno povjerenstvo predalo biračkom odboru, zatim rubrika u kojoj se upisuje način skladištenja originalnog izbornog materijala od preuzimanja do početka rada biračkog odbora i
 - c) druga stranica, odnosno Obrazac Z2, na kojem se upisuju zapažanja o stanju biračkog mjesta na dan uoči izbora, koji je potrebno da potpišu predsjednik i članovi biračkog odbora.
 - 3) Izgled Zapisnika II. je kako slijedi:
 - a) naslovna stranica sa znakom Središnjeg izbornog povjerenstva Bosne i Hercegovine, rubrike u kojem se upisuje naziv osnovne izborne jedinice i broj biračkog mjesta i puni naziv **Zapisnika o radu biračkog odbora na dan izbora (Zarbo II.)**
 - b) prva stranica, odnosno Obrazac Z3, u kojemu se upisuju podatci o prisustvu članova biračkog odbora na biračkom mjestu na dan izbora, kao i njihova zaduženja koja obavljaju na dan izbora
 - c) druga stranica, odnosno Obrazac Z4, u kojemu se upisuju podatci o prisutnim akreditiranim promatračima na dan izbora,
 - d) treća stranica, odnosno Obrazac Z5, u kojem se upisuju zapažanja tijekom glasovanja
 - e) četvrta stranica, odnosno Obrazac Z6, u kojem se upisuju mišljenja ili primjedbe članova biračkih odbora, birača i akreditiranih promatrača
 - f) peta stranica, odnosno Obrazac Z7, u kojem se upisuju podatci o udaljavanju osoba sa biračkog mjesta i
 - g) šesta stranica, odnosno Obrazac Z8, u kojem se upisuje vrijeme zatvaranja biračkog mjesta.
- 3.2.** Zapisnik o radu biračkog odbora i odgovarajuće obrasce potpisuju svi članovi biračkog odbora (ili njihovi zamjenici ako su angažirani u trenutku potpisivanja tih zapisnika). Ako neki član/zamjenik odbije potpisati, predsjednik ili jedan od članova koji se potpisuju, to će evidentirati zajedno s razlozima nepotpisivanja.
- 3.3.** Zapisnik o radu biračkog odbora vodi se u dva identična primjerka od kojih je jedan primjerak indigo-umnožak (zeleni umnožak). Zapisnik je opremljen dvostrukom zadnjom koricom koja se koristi tako da se podatci ne preslikavaju na druge stranice.
- 3.4.** Birački odbori dostavlja gradskom/općinskom izbornom povjerenstvu umnožak Zapisnika, a original Zapisnika dostavlja Središnjem izbornom povjerenstvu BiH.
- 3.5.** Zapisnik za biračke odbore u Brčko Distriktu BiH sačinjen je tako da ima dvije originalne stranice koje imaju svoje umnoške.

2. PROMATRAČI

- **Promatrači mogu biti akreditirani u ime ovjerenog političkog subjekta, udruge građana/ nevladinih organizacija i stranih vlada, odnosno nevladinih organizacija koje se bave nadgledanjem izbora.**

1.1. Uvodne napomene

- a) Proces glasovanja i prebrojavanja glasačkih listića mogu posmatrati samo akreditirani promatrači. Promatrači mogu postavljati pitanja u svezi s izbornim procesom, ali se ne mogu miješati u izborni proces.
- b) Svaki promatrač za vrijeme posmatranja izborne aktivnosti dužan je nositi akreditaciju i neće nositi bilo kakva obilježja ili oznake koje ga povezuju s određenom političkom strankom, koalicijom, listom neovisnih kandidata ili neovisnim kandidatom (u daljnjem tekstu: politički subjekt).
- c) Samo jedan promatrač koji je predstavnik političkog subjekta, odnosno udruge može biti prisutan u isto vrijeme na jednom biračkom mjestu. Broj međunarodnih promatrača koji mogu biti prisutni istovremeno na jednom biračkom mjestu nije ograničen, ali njihovo prisustvo ne smije ometati izborni proces. Međunarodni promatrač može na biračko mjesto sa sobom uvesti i prevoditelja.
- d) Politički subjekti mogu imati promatrače na biračkim mjestima za glasovanje u odsustvu, i to na biračkom mjestu na kojem se u izvodu iz Središnjeg biračkog popisa nalaze birači upisani da glasuju za izbornu jedinicu u kojoj se politički subjekt kandidira.

1.2. Pristup promatrača biračkom mjestu

- a) Nakon dolaska na biračko mjesto promatrač mora predsjedniku biračkog odbora pokazati osobni identifikacijski dokument. Predsjednik biračkog odbora provjerit će promatračev identifikacijski dokument sa fotografijom kako bi utvrdio da se ime promatrača nalazi na akreditaciji.
- b) Predsjednik biračkog odbora će u za to predviđenu rubriku zapisnika upisati ime promatrača, naziv subjekta koji ga je akreditirao i njegov broj akreditacije, bilježeći vrijeme kada je promatrač stigao i vrijeme kada je promatrač napustio biračko mjesto. Predsjednik biračkog odbora zadržat će identifikacijski dokument do trenutka kada promatrač napušta biračko mjesto. Prilikom boravka na biračkom mjestu promatrač je obvezan nositi akreditaciju.

1.3. Podnošenje primjedbi promatrača na rad biračkog odbora

- a) Ako primijeti nepravilnosti u radu biračkog odbora, promatrač ima pravo u Zapisnik o radu biračkog odbora unijeti svoje mišljenje ili primjedbe na proces glasovanja koje potpisuje osobno (mišljenje ili primjedba koja nije potpisana osobno neće biti razmatrana). Promatrač može stavljati obrazložene primjedbe na rad biračkih odbora u pisanoj formi koje se prilažu uz Obrazac Z6.
- b) Promatrač ima pravo tražiti umnožak Zapisnika o radu biračkog odbora. Prijepis zapisnika o radu biračkog odbora akreditiranom promatraču će se omogućiti na pogodan način, što podrazumijeva i slikanje fotoaparatom ili telefonom.

1.4. Udaljavanje promatrača sa biračkog mjesta

Ako promatrač tijekom posmatranja ometa izborni proces, predsjednik biračkog odbora u postupku udaljavanja promatrača sa biračkog mjesta treba ga prethodno opomenuti i poduzeti sve druge raspoložive mjere i radnje da ometanje prestane, a ako nastavi s ometanjem, birački odbor može odlučiti da promatrača udalji sa biračkog mjesta, o čemu predsjednik obvezno obavještava gradsko/ općinsko izborno povjerenstvo.

1.5. Izgled akreditacija akreditiranih promatrača

<p>BOSNA I HERCEGOVINA CENTRALNA IZBORNA KOMISIJA SREDIŠNJE IZBORNO POVJERENSTVO</p> <p>БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА ЦЕНТРАЛНА ИЗБОРНА КОМИСИЈА</p> <p>Ime: _____ PS- _____ Prezime: _____ Pravo promatranja prema odluci SIP BiH br. _____ Nadnevak: _____ Ovjerava: _____ MP</p> <p>IZBVRT 2018 ИЗБИРИ</p>	<p>Promatrač tijekom promatranja izbornog procesa neće ometati izborne aktivnosti i poštivat će tajnost glasovanja. Za vrijeme promatranja izbornih aktivnosti, promatrač će nositi službenu akreditaciju i neće nositi bilo kakva obilježja ili oznake koje ga povezuju s određenom političkom strankom, koalicijom, listom neovisnih kandidata, neovisnim kandidatom i kandidatom sa posebne liste kandidata pripadnika nacionalnih manjina</p>
--	---

Slika 1. Izgled lica i naličja akreditacije za promatrače koji su predstavnici političkih subjekata (bijela). Akreditacije izdaje općinsko/gradsko izborno povjerenstvo na temelju liste ovjerenih političkih subjekata, odnosno Središnje izborno povjerenstvo BiH akreditira promatrače koji će promatrati rad Središnjeg izbornog povjerenstva BiH i Glavnog centra za brojanje.

<p>BOSNA I HERCEGOVINA CENTRALNA IZBORNA KOMISIJA SREDIŠNJE IZBORNO POVJERENSTVO</p> <p>БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА ЦЕНТРАЛНА ИЗБОРНА КОМИСИЈА</p> <p>Ime: _____ PU- _____ Prezime: _____ Pravo promatranja prema odluci SIP BiH br. _____ Nadnevak: _____ Ovjerava: _____ MP</p> <p>IZBVRT 2018 ИЗБИРИ</p>	<p>Promatrač tijekom promatranja izbornog procesa neće ometati izborne aktivnosti i poštivat će tajnost glasovanja. Za vrijeme promatranja izbornih aktivnosti, promatrač će nositi službenu akreditaciju i neće nositi bilo kakva obilježja ili oznake koje ga povezuju s određenom političkom strankom, koalicijom, listom neovisnih kandidata, neovisnim kandidatom i kandidatom sa posebne liste kandidata pripadnika nacionalnih manjina.</p>
--	--

Slika 2. Izgled lica i naličja akreditacije za promatrače koji su predstavnici udruga (siva). Središnje izborno povjerenstvo BiH akreditira i izdaje akreditacije udrugama građana.

<p>BOSNA I HERCEGOVINA CENTRALNA IZBORNA KOMISIJA SREDIŠNJE IZBORNO POVJERENSTVO</p> <p>БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА ЦЕНТРАЛНА ИЗБОРНА КОМИСИЈА</p> <p>Name: _____ MP- _____ Surname: _____ Right to observe as per BiH CEC Decision No : _____ Date: _____ Approved by: _____ Stamp</p> <p>IZBVRT 2018 ИЗБИРИ</p>	<p>While observing the electoral process, the observer shall not disturb the electoral activities and he/she shall respect the secrecy of voting. While observing electoral activities, an observer shall wear the official accreditation card and shall not wear any insignia or markings which affiliate him/her with a specific political party, coalition, list of independent candidates, an independent candidate, and a candidate from a separate list of candidates representatives of national minorities.</p>
--	---

Slika 3. Izgled lica i naličja akreditacije za međunarodne promatrače (roza). Središnje izborno povjerenstvo BiH akreditira i izdaje akreditacije međunarodnim promatračima.

3.

BIRAČKO MJESTO

4. a. REDOVITO BIRAČKO MJESTO

b. BROJANJE GLASAČKIH LISTIĆA

5. BIRAČKO MJESTO ZA GLASOVANJE U ODSUSTVU

**6. BIRAČKO MJESTO ZA GLASOVANJE NEPOTVRĐENIM
- KOVERTIRANIM GLASAČKIM LISTIĆIMA**

7. MOBILNI TIM

3. BIRAČKO MJESTO

Općinska/gradska izborna povjerenstva, u pravilu, formiraju tri tipa biračkih mjesta, i to:

- **redovita biračka mjesta** na kojima biračko pravo ostvaruju birači koji glasuju za osnovnu izbornu jedinicu trenutnog prebivališta/boravišta
- **biračka mjesta za glasovanje u odsustvu** na kojim biračko pravo ostvaruju raseljene osobe kod kojih se osnovna izborna jedinica za koju glasuju razlikuje od osnovne izborne jedinice trenutnog prebivališta, odnosno raseljena osoba koja je izrazila svoju biračku opciju za glasovanje u općini boravišta prema posljednjem provedenom popisu stanovništva u Bosne i Hercegovini iz 1991.
- **biračko mjesto za glasovanje nepotvrđenim glasačkim listićima** na kojima biračko pravo mogu ostvariti birači koji su upisani u izvod iz Središnjeg biračkog popisa za glasovanje izvan BiH, a na dan održavanja izbora zateknu se u zemlji, kao i birači koji glasuju za osnovnu izbornu jedinicu trenutnog prebivališta/boravišta, a koji se ne nalaze na zaključenom izvodu iz Središnjeg biračkog popisa, a posjeduju važeći identifikacijski dokument iz Poglavlja IV. ovog priručnika i potvrdu o mjestu boravišta, odnosno dokaz o entitetskom državljanstvu za glasovanje u Brčko Distriktu BiH.

1. OBILJEŽJA I OSIGURANJE PROSTORA NA BIRAČKOM MJESTU

1.1. Biračko mjesto i obilježja

- a. Pod biračkim mjestom i njegovom okolinom smatra se samo biračko mjesto, kao i prostor u krugu od 50 metara od ulaza u zgradu u kojoj se nalazi biračko mjesto.
- b. Na biračkom mjestu i njegovoj okolini mogu se postavljati samo zvanična obilježja izbora koja propiše Središnje izborna povjerenstvo BiH i koja se posredstvom gradskog/ općinskog izbornog povjerenstva dostavljaju biračkom odboru. Zvanična obilježja izbora su:
 - plakati s izgledom glasačkih listića na kojima se glasuje
 - plakati s uputama o načinu glasovanja i plakati s informativnim sadržajima za birače
 - plakat s izvodima iz kaznenih zakona
 - popis članova biračkog odbora sa naznakom na čiji prijedlog su imenovani.

1.2. Osiguranje prostora određenog za biračko mjesto

- Gradska/općinska izborna povjerenstva dužna su dan prije, a najkasnije 12 sati prije otvaranja biračkog mjesta osigurati da prostor koji je određen za biračko mjesto bude pripremljen za otvaranje
- Ako birački odbor primijeti da postoje smetnje koje onemogućavaju da osobe sa invaliditetom pristupe biračkom mjestu, može gradskom/općinskom izbornom povjerenstvu podnijeti zahtjev za stvaranje uvjeta da osobe sa invaliditetom pristupe biračkom mjestu.

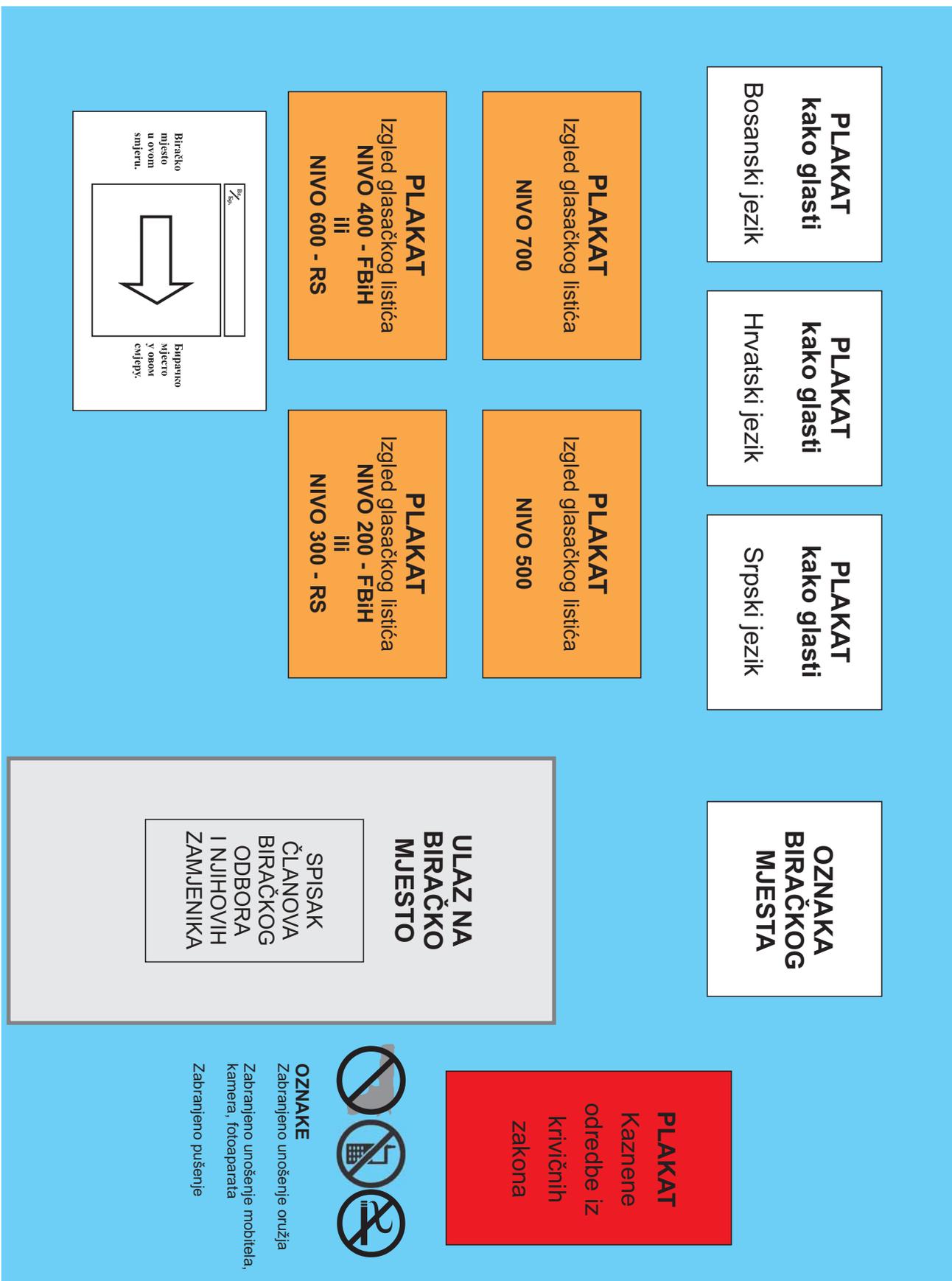
➤ **Na biračkom mjestu i u njegovoj okolini zabranjeno je nošenje i pokazivanje oružja i opasnih predmeta, rabljenje fotoaparata, kamera, mobitela ili drugih sredstava kojima se može snimati ili isporučiti zvučni, video ili tekstualni sadržaj na biračkom mjestu, od trenutka preuzimanja glasačkih listića pa do napuštanja biračkog mjesta.**

➤ **U slučaju da birač uporabi neko od navedenih sredstava tijekom boravka na biračkom mjestu ili tijekom glasovanja, birački odbor će to evidentirati u Zapisnik o radu biračkog odbora, uz navođenje osobnih identifikacijskih podataka o biraču, kao i precizan opis rabljenja sredstava te o tomu slučaju obavijestiti izborna povjerenstva.**

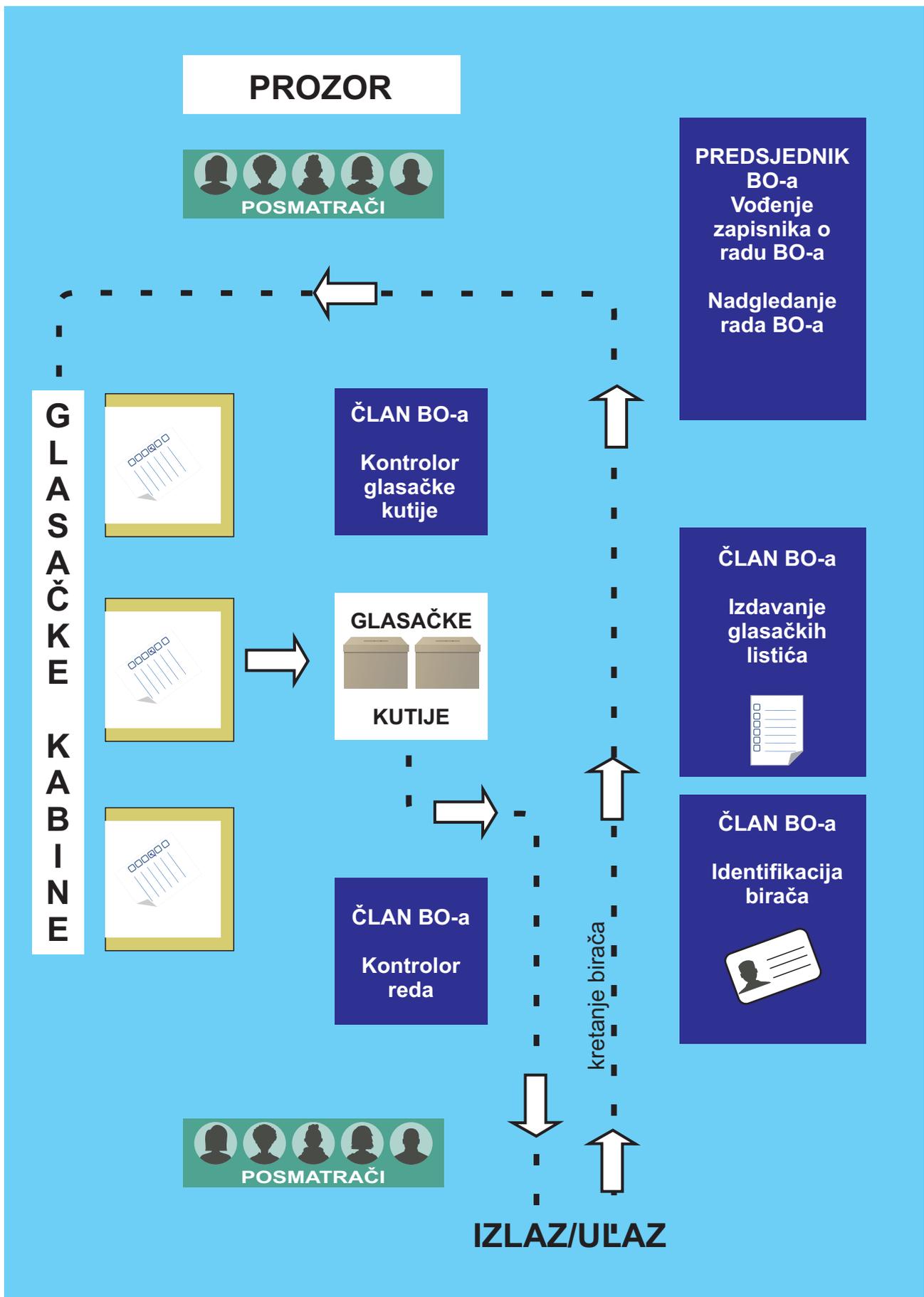
➤ **Na biračkom mjestu i u njegovoj okolini, također, nije dozvoljeno pušenje, kao ni donošenje i isticanje obilježja i simbola sa političkom konotacijom.**

➤ **Birački odbor postavlja na vidnom mjestu oznake zabrane za prethodno navedene radnje.**

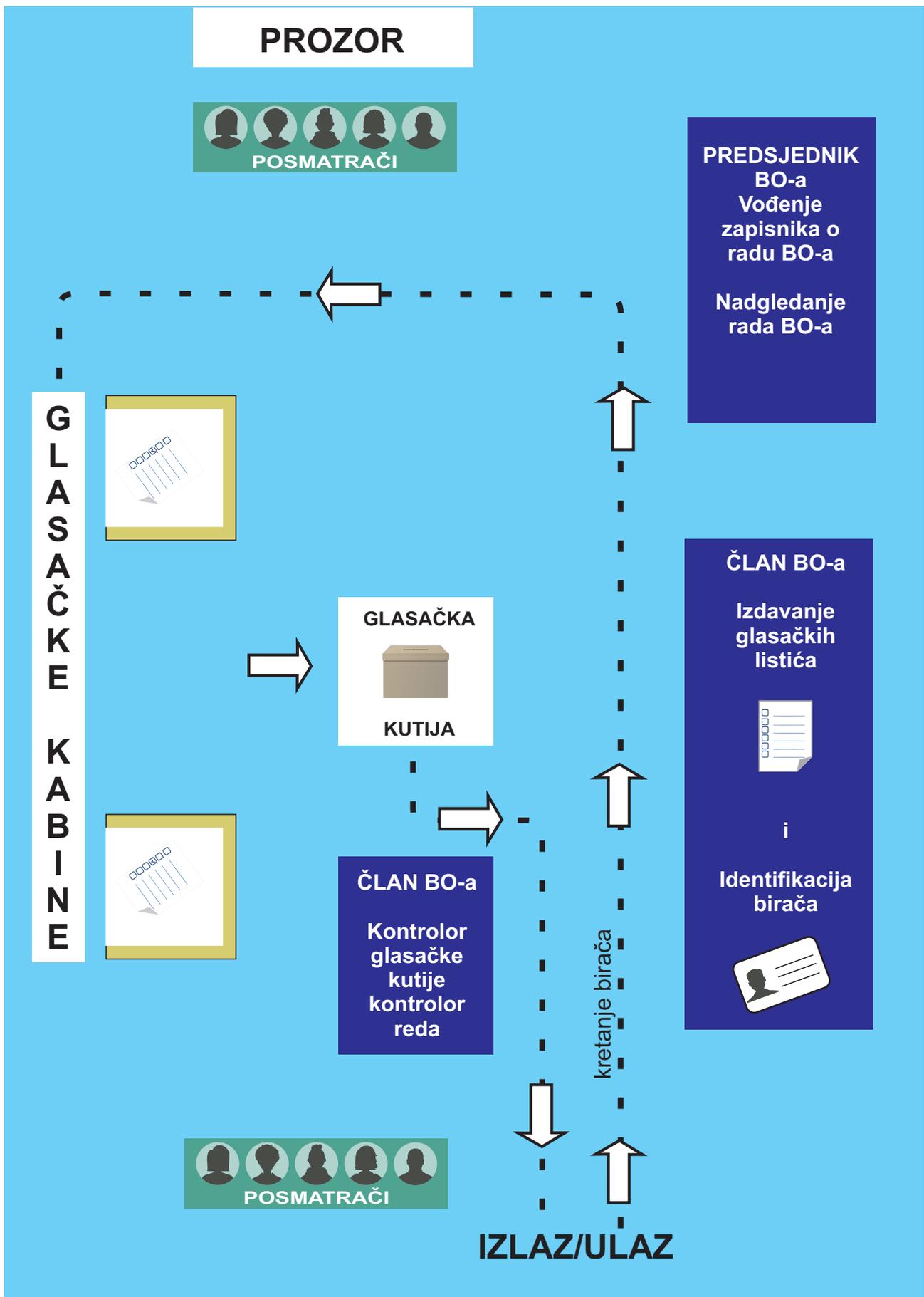
2.1 Uređenje ulaza i unutaršnjeg prostora biračkog mjesta



Slika 4. Shematski prikaz uređenja ulaza na biračko mjesto - primjer



Slika 5. Shematski prikaz uređenja biračkog mjesta (birački odbor koji se sastoji od pet članova) — primjer



Slika 6. Shematski prikaz uređenja biračkog mjesta (birački odbor koji se sastoji od tri člana) — primjer

4. a. REDOVITO BIRAČKO MJESTO

1. DAN UOČI IZBORA

- 1.1.** Gradsko/općinsko izborno povjerenstvo će dan prije, a najkasnije 12 sati prije otvaranja biračkih mjesta, dostaviti biračkom odboru izborni materijal, i to:
- izvod iz Središnjeg biračkog popisa
 - glasačke listiće
 - glasačke kutije
 - komplet obrazaca za biračko mjesto
 - kandidatske liste, odnosno plakate sa izgledom glasačkih listića na kojima se glasuje u toj izbornoj jedinici
 - plakate s uputama o načinu glasovanja i informativnim sadržajima za birače
 - Zapisnik o radu biračkog odbora — ZARBO
 - potrošni materijal prema specifikaciji iz Obrasca Z1 Zapisnika, neophodan za proces glasovanja i brojanja glasačkih listića.
- 1.2.** Birački odbor prilikom preuzimanja izbornog materijala obvezno provjerava da li je izborni materijal koji je primio od gradskog/općinskog izbornog povjerenstva kompletan i u ispravnom stanju, što upisuje u Obrazac Z1 Zapisnika, kao i način skladištenja originalno preuzetog izbornog materijala od trenutka preuzimanja do trenutka početka rada biračkog odbora. Ako birački odbor utvrdi da izborni materijal nije kompletan, odmah o tomu obavještava gradsko/općinsko izborno povjerenstvo koje je obvezno da u kontaktu s Središnjim izbornim povjerenstvom BiH otkloni sve nedostatke u najkraćem roku.
- 1.3.** Nakon primljenog izbornog materijala, predsjednik i članovi biračkog odbora provjeravaju prostor koji je predviđen za biračko mjesto i otklanjaju eventualne nedostatke koji utječu na zakonitost rada biračkog odbora. Zapažanje o stanju biračkog mjesta upisuje se u Obrazac Z2 Zapisnika. Predsjednik i članovi biračkog odbora odgovorni su za sigurnost biračkog materijala na biračkom mjestu od trenutka prijema materijala pa do završetka svih svojih dužnosti nakon zatvaranja biračkog mjesta, okončanja procesa brojanja i predaje glasačkog materijala izbornom povjerenstvu.
- 1.4.** Birački odbor uklanja sa biračkog mjesta sve oznake i obilježja koja upućuju na političke subjekte, vjerske simbole, kao i ostale oznake koje mogu imati diskriminacijsko značenje.
- 1.5. Birački odbor ispred prostorije u kojoj se nalazi biračko mjesto postavlja:**
- oznaku biračkog mjesta, ulaza i izlaza
 - oznaku zabrane unošenja oružja, zabrane pušenja, zabrane rabljenja fotoaparata i mobitela
 - kandidatske liste, odnosno plakate sa izgledom glasačkih listića na kojima se glasuje u toj izbornoj jedinici
 - Postere s uputama o načinu glasovanja "Kako glasovati" i informativnim sadržajima za birače
 - Postere sa izvodima iz kaznenih zakona.
- 1.6.** Predsjednik i članovi biračkog odbora uređuju biračko mjesto tako da se omogući neometano kretanje birača na biračkom mjestu.
- 1.7.** Predsjednik biračkog odbora, prilikom otvaranja biračkog mjesta, dužan je sukladno propisu Središnjeg izbornog povjerenstva BiH odrediti dužnosti svakome članu biračkog odbora i evidentirati ih u dijelu zapisnika o radu biračkog odbora predviđenom za unošenje navedenih podataka.

2. PRIJE OTVARANJA BIRAČKOG MJESTA

2.1. Svi članovi biračkog odbora moraju doći na biračko mjesto najmanje sat vremena prije početka glasovanja. U tome vremenskom razdoblju samo članovi biračkog odbora i promatrači mogu biti prisutni na biračkom mjestu.

2.2. Birački odbor određuje mjesto za svaku glasačku kabinu, vodeći računa da nitko unutar ili izvan biračkog mjesta ne može vidjeti birača dok glasuje. Otvor glasačke kabine treba biti okrenut prema zidu. Izuzetno, ako nije moguće glasačku kabinu postaviti pored zida, može se postaviti pored prozora tako da se prozor pokrije i da se onemogući pogled izvana u glasačku kabinu.

2.3. Prije početka glasovanja predsjednik, odnosno članovi biračkog odbora:

- upisuju svoja imena u Zapisnik i potpisuju se u dijelu Zapisnika koji je za to predviđen
- ispisuju sve neophodne podatke na kuverte, odnosno pakete
- predsjednik upisuje u Obrazac za brojno stanje broj birača koji su upisani u izvod iz Središnjeg biračkog popisa
- ručno broje primljene glasačke listiće za svaku izbornu razinu te predsjednik upisuje u Obrazac za brojno stanje ukupan broj primljenih glasačkih listića
- pokazuju praznu glasačku kutiju, nakon čega na nju stavljaju plastične pečate
- predsjednik u Obrazac za brojno stanje upisuje serijske brojeve pečata glasačke kutije
- postavljaju zapečaćenu glasačku kutiju na mjesto gdje je svi prisutni mogu vidjeti
- predsjednik upisuje u Obrazac Z4 Zapisnika vrijeme otvaranja biračkog mjesta
- predsjednik provjerava identifikacijski dokument s fotografijom promatrača, kako bi se utvrdilo da se ime promatrača nalazi na akreditaciji, identifikacijski dokument zadržava do trenutka kada promatrač napušta biračko mjesto
- predsjednik u Obrazac Z5 Zapisnika upisuje ime promatrača, naziv subjekta koji ga je akreditirao, broj njegove akreditacije, vrijeme kada je promatrač stigao i vrijeme kada je promatrač napustio biračko mjesto
- predsjednik upućuje promatrače na mjesto gdje mogu sjesti i promatrati izborne aktivnosti te ih upozorava da se ne mogu miješati u izborni proces niti gledati u glasačku kabinu, ali da mogu postavljati pitanja u svezi s izbornim procesom
- predsjednik biračkog odbora određuje dužnosti svakom članu biračkog odbora i evidentira ih u dijelu Zapisnika predviđenom za unošenje navedenih podataka.

2.4. Postupanje biračkog odbora u slučaju neispravnosti u pakiranjima glasačkih listića

U slučaju da birački odbor, prilikom ručnog brojanja primljenih glasačkih listića utvrdi nepravilnosti:

- u pakiranjima glasačkih listića nađu materijal koji nije glasački listić, ili glasačke listiće na kojima nema tiskanih imena i prezimena kandidata, ili glasački listić ne sadrži kandidatske liste za tu izbornu jedinicu, ili glasačke listiće koje nije utvrdilo Središnje izborni povjerenstvo BiH, obvezan je da ih odvoji i utvrdi njihov broj, kao i da utvrdi broj glasačkih listića koji su ispravni
- u paketima glasačkih listića prime manji ili veći broj glasačkih listića od predviđenog broja, a utjecao bi na proces glasovanja zbog nedostatka glasačkih listića

odmah po saznanju o nepravilnostima obavještava gradsko/općinsko izborni povjerenstvo.

Gradsko/općinsko izborni povjerenstvo po obavještenju biračkog odbora obvezno je otići na biračko mjesto i utvrđenu nepravilnost zapisati u Zapisnik o radu biračkog odbora u dio "Prije otvaranja biračkog mjesta", te dostaviti pisano izvješće o utvrđenoj nepravilnosti Središnjem izbornom povjerenstvu BiH.

Ukoliko birački odbor utvrdi nedostatak glasačkih listića neophodnih za njihov rad, obavještava o tomu gradsko/općinsko izborno povjerenstvo, koje u daljnjoj proceduri od biračkih odbora, sa bližih biračkih mjesta uzima maksimalno po 100 glasačkih listića, te ih dostavlja biračkom odboru kojemu nedostaju glasački listići.

O navedenom postupku gradsko/općinsko izborno povjerenstvo sačinjava Zapisnik, a birački odbor iste te činjenice upisuje u Obrazac brojnog stanja u dio 3 "Broj naknadno zaduženih glasačkih listića", gdje birački odbor kojemu su izuzeti glasački listići upisuje broj izuzetnih glasačkih listića, a birački odbor kojemu su dati glasački listići upisuje broj preuzetih glasačkih listića, također birački odbori provedeni postupak upisuju u svoj Zapisnik.

3. OTVARANJE BIRAČKOG MJESTA

3.1. Sva biračka mjesta otvaraju se u 07.00 sati, a zatvaraju se u 19.00 sati.

3.2. Predsjedniku ili članovima biračkog odbora koji nisu upisani u izvod iz Središnjeg biračkog popisa za to biračko mjesto bit će omogućeno da budu odsutni s biračkog mjesta onoliko vremena koliko im je potrebno da na biračkom mjestu gdje su upisani u izvod iz Središnjeg biračkog popisa i glasuju. Zamjenik predsjednika, odnosno zamjenik člana biračkog odbora, sudjeluje u radu biračkog odbora za vrijeme njihovog odsustva.

3.3. Ako biračko mjesto nije otvoreno na vrijeme, a kašnjenje je trajalo do tri sata ili kraće, glasovanje na tome biračkom mjestu može se produžiti za vremensko razdoblje u dužini trajanja kašnjenja. Ako je kašnjenje trajalo duže od tri sata, o dužini razdoblja za koji se glasovanje produžava odlučuje gradsko/općinsko izborno povjerenstvo.

4. PROCEDURE GLASOVANJA

4.1. Tajnost glasovanja

a) Ispunjavanje glasačkog listića na biračkom mjestu je **tajno**, glasovanje je **osobno**.

➤ U glasačkoj kabini u isto vrijeme smije se nalaziti samo jedna osoba, osim ako se radi o biračima koji su slijepi, nepismeni ili fizički nesposobni (vidi: "Pomoć druge osobe prilikom glasovanja").

➤ Predsjednik i članovi biračkog odbora dužni su osigurati tajnost glasanja i onemogućiti da neka osoba glasuje umjesto druge osobe pod njegovim imenom ili da ponovno glasuje.

➤ Osoba koje zlouporabi biračko pravo ili učini izbornu prijevaru snosit će kaznenu odgovornost (vidi: 8. KAZNENE ODREDBE).

b) Nijedna osoba ne smije ometati birača koji ispunjava glasačke listiće niti smije tražiti od njega bilo kakve informacije o tomu za koga želi glasovati, za koga glasuje ili za koga je glasovao, niti smije sprječavati ili pokušati spriječiti nekoga u ostvarivanju njegovog biračkog prava.

4.2. Važeći dokument za identifikaciju

▪ Za utvrđivanje identiteta birača služi jedan od sljedećih važećih dokumenata sa fotografijom:

osobna iskaznica



putovnica



ili vozačka dozvola



▪ Ako je birač promijenio ime, obavezan je, uz jednu od navedenih osobnih isprava, dati na uvid i rješenje o promjeni imena koje je izdalo mjerodavno tijelo.

4.3. Identificiranje birača i izdavanje glasačkog listića

- a) Prilikom ulaska na biračko mjesto radi glasovanja svaki birač mora predložiti jedan od važećih osobnih dokumenata. Član biračkog odbora zadužen za identificiranje dužan je utvrditi da li izgled birača odgovara fotografiji birača na identifikacijskom dokumentu i usporediti jedinstveni matični broj birača (JMB) na identifikacijskom dokumentu sa jedinstvenim matičnim brojem koji se nalazi u izvodu iz konačnog Središnjeg biračkog popisa pored imena birača. Nakon što birač dokaže svoj identitet i njegovo ime bude pronađeno u izvodu iz Središnjeg biračkog popisa, birač se potpisuje identično kao na identifikacijskom dokumentu pored svog imena u izvodu iz Središnjeg biračkog popisa, o čemu je član biračkog odbora dužan upozoriti ga i za to je odgovoran.
- b) Kada birač bude identificiran i potpiše se u izvod iz Središnjeg biračkog popisa, član biračkog odbora izdaje mu glasačke listiće i odmah ga upućuje prema jednoj od slobodnih glasačkih kabina kako bi popunio glasačke listiće.
- c) Nakon popunjavanja glasačkih listića birač ih presavija tako da se zaštiti tajnost glasa i svaki pojedinačno ubacuje u glasačku kutiju. Član biračkog odbora zadužen za kontrolu glasačke kutije vodi računa da svi glasački listići budu ubačeni u glasačku kutiju.
- d) Ako se ime birača ne nalazi na izvodu iz Središnjeg biračkog popisa, birač se upućuje u sjedište gradskog/općinskog izbornog povjerenstva da mu se utvrdi na kojemu biračkom mjestu birač treba glasovati.

➤ U slučaju da birač ne ubaci sve glasačke listiće koji su mu izdati na biračkom mjestu, član biračkog odbora zadužen za kontrolu glasačke kutije upozorit će ga da je obavezan to uraditi. Ako birač ne postupi sukladno upozorenju, predsjednik biračkog odbora će u Zapisnik o radu biračkog odbora evidentirati ovaj slučaj, zapisujući i podatke s identifikacijskog dokumenta birača.

➤ U slučaju da birač pokuša u glasačku kutiju ubaciti glasački listić koji se po boji ili na drugi način (na naličju sadrži oznaku "PUTEM POŠTE" i dr.) razlikuje od originalnih glasačkih listića koji se izdaju na biračkim mjestima, obavijestit će o tomu predsjednika biračkog odbora, koji će taj glasački listić oduzeti biraču. Predsjednik biračkog odbora će u Zapisnik o radu biračkog odbora evidentirati ovaj slučaj, zapisujući i podatke s identifikacijskog dokumenta birača.

➤ O navedenim slučajevima predsjednik biračkog odbora odmah obavještava gradsku/općinsku izbornu komisiju.

4.4. Oštećeni glasački listić

Pod oštećenim glasačkim listićem podrazumijeva se fizički oštećen ili pogrešno popunjen glasački listić. U slučaju da birač ošteti svoj glasački listić, izdaje mu se drugi glasački listić, ako članu biračkog odbora vrati oštećeni glasački listić. Član biračkog odbora zadužen za izdavanje glasačkih listića upisuje riječ "oštećen" preko vraćenog glasačkog listića i ulaže ga u za to predviđenu kuvertu. Član biračkog odbora izdaje biraču drugi glasački listić.

4.5. Pomoć druge osobe

- a) Birač koji je slijep, nepismen ili fizički nesposoban je osoba kojoj je potrebna pomoć druge osobe prilikom potpisivanja izvoda iz Središnjeg biračkog popisa i glasovanja. Kad je birač slijep, nepismen ili fizički nesposoban, predsjednik mu odobrava da druga osoba, koju izabere birač, pomogne glasovati. Ta osoba ne smije biti član biračkog odbora niti akreditirani promatrač. Osoba koja pomaže biraču glasovati, napisat će svoje ime

tiskanim slovima u izvodu iz Središnjeg biračkog popisa pored imena birača kojemu je pomagao i potpisati se. Član biračkog odbora upisuje u dio predviđen za potpis "XX", broj identifikacijskog dokumenta birača koji glasuje i birača koji mu pomaže pored njegovog potpisa. Osoba koje pomaže drugom biraču glasovati ne mora biti upisana u Središnji birački popis. Jedna osoba može pomagati samo jednom biraču.

- b) Fizički nesposobni birači su i oni birači koji dođu do biračkog mjesta, ali ne mogu ući. Druga osoba koju taj birač izabere, donosi važeći identifikacijski dokument fizički nesposobnog birača na biračko mjesto i izjavljuje da birač ne može ući na biračko mjesto. Član biračkog odbora zadužen za identificiranje provjerava da li je ime fizički nesposobnog birača upisano u izvod iz Središnjeg biračkog popisa. Ako je ime toga birača upisano u izvod iz Središnjeg biračkog popisa, član biračkog odbora, nakon što obavijesti predsjednika, odlazi prema fizički nesposobnom biraču s Obrascem Z6 Zapisnika, glasačkim listićima, olovkom i kuvertom. Član biračkog odbora upisuje ime i osobne podatke fizički nesposobnog birača s brojem identifikacijskog dokumenta. Fizički nesposobni birač potpisuje se pored tih podataka i popunjava glasačke listiće koje stavlja u predviđenu kuvertu. Osoba koju je fizički nesposobni birač izabrao, odnosi kuvertu s glasačkim listićima do glasačke kutije, otvara kuvertu i glasačke listiće ubacuje glasački kutiju. Član biračkog odbora upisuje u dio predviđen za potpis, pored imena fizički nesposobnog birača, broj identifikacijskog dokumenta toga birača. Osoba koje pomaže fizički nesposobnom biraču upisuje svoje ime tiskanim slovima pored imena fizički nesposobnog birača u izvod iz Središnjeg biračkog popisa i potpisuje se.

4.6. Pripadnici policije

Pripadnicima policije kada ulaze na biračko mjesto i u njegovoj okolini nije dozvoljeno nošenje oružja za koje su zaduženi, osim u slučaju ako se zahtijeva pomoć policije za održavanje mira i reda na biračkom mjestu.

4.7. Ometanje procesa glasovanja i udaljavanje s biračkog mjesta

- a) Predsjednik biračkog odbora može s biračkog mjesta i iz njegove okoline udaljiti svaku osobu koja narušava red. Svako udaljavanje s biračkog mjesta treba zabilježiti u Obrazac Z7 Zapisnika.
- b) Ako na biračkom mjestu postoji opasnost za red i mir, ako dođe do nasilja ili se otkrije oružje ili opasni predmeti, predsjednik biračkog odbora će sukladno svojim dužnostima i odgovornošću:
- prekinuti glasovanje za onoliko vremena koliko je potrebno da se ponovno uspostavi red i mir na biračkom mjestu
 - nakon prekida glasovanja i ponovo uspostavljenog reda i mira, postupiti kako je navedeno u ovome priručniku u naslovu "Procedure glasovanja".
- c) Ako se red na biračkom mjestu naruši, predsjednik biračkog odbora može zahtijevati pomoć policije ili snaga sigurnosti izvan biračkog mjesta kako bi se ponovno uspostavio red i mir na biračkom mjestu. Glasovanje se prekida dok se na biračkom mjestu nalaze pripadnici policije ili snaga sigurnosti. O svim pojavama ometanja glasovanja i narušavanja reda na biračkom mjestu predsjednik biračkog odbora obavještava gradsko/općinsko izborno povjerenstvo.

4.8. Prisustvo predstavnika medija na biračkom mjestu

- a) Ako predstavnici medija žele ući na biračko mjesto s ciljem izvješćivanja javnosti o tijeku glasovanja na tome biračkom mjestu, predsjednik biračkog odbora odobrit će im prisustvo na biračkom mjestu onoliko dugo koliko je potrebno da se pripremi kratko izvješćivanje.
- b) Predsjednik biračkog odbora obavijestit će predstavnike medija da prilikom boravka na

biračkom mjestu ni na koji način ne smiju remetiti tijek glasovanja niti ugroziti tajnost glasovanja i informirati ih o utvrđenim pravilima ponašanja na biračkom mjestu.

- c) Ako predstavnici medija ometaju proces glasovanja i krše utvrđena pravila ponašanja na biračkom mjestu ili krše red na biračkom mjestu, predsjednik biračkog odbora postupit će na način opisan u točki 4.7.

5. ZATVARANJE BIRAČKOG MJESTA

- a) Biračko mjesto zatvara se u 19.00 sati, ali će se biračima koji se nalaze u redu na biračkom mjestu u 19:00 sati, omogućiti glasovanje.
- b) Birački odbor produžava svoj rad iza 19,00 sati i to najduže do 22,00 sati. Procedura zatvaranja biračkog mjesta je:
- predsjednik objavljuje 15 minuta prije zatvaranja biračkog mjesta svim prisutnim unutar i ispred biračkog mjesta vrijeme zatvaranja biračkog mjesta
 - član biračkog odbora zadužen za kontrolu reda u vrijeme zatvaranja biračkog mjesta staje na kraj reda kako bi se osiguralo da se nijedna osoba ne priključi nakon zatvaranja biračkog mjesta, a odmah nakon što posljednji birač iz reda glasuje zatvara vrata
 - predsjednik u Obrazac Z8 Zapisnika upisuje vrijeme zatvaranja biračkog mjesta
 - predsjednik zatvara otvor glasačke kutije samoljepljivom vrpcom i potpisuje je.
- c) Prilikom zatvaranja biračkog mjesta predsjednik u Obrazac Z5 Zapisnika evidentira prisutne akreditirane promatrače.

➤ **Predsjednik biračkog odbora obvezan je da, prema rasporedu koji utvrdi Središnje izborno povjerenstvo BiH, općinskom/ gradskom izbornom povjerenstvu dostavlja informacije i podatke o tomu:**

- da li je biračko mjesto otvoreno na vrijeme
- da li je nakon provedenog glasovanja birača biračko mjesto zatvoreno na vrijeme
- koliko je birača na biračkom mjestu glasovalo i to najmanje dva puta tijekom dana izbora, kao i u dodatnim terminima ako to izborno povjerenstvo zatraži.

VAŽNO :

Udaljavanje Predsjednika/člana/članova biračkog odbora s biračkog mjesta

Općinsko/gradsko izborno povjerenstvo može sa biračkog mjesta udaljiti predsjednika i članove biračkog odbora koji su svojim aktivnostima naružili kontinuitet glasovanja, odnosno postupali suprotno pravilima tijekom glasovanja ili brojanja glasačkih listića.

Biračko mjestu sa kojega su udaljeni predsjednik i članovi biračkog odbora popunjava se na način da se imenuju zamjenici predsjednika i zamjenici članova biračkih odbora.

Općinsko/gradsko izborno povjerenstvo obvezno je o tomu pisanim putem obavijestiti Središnje izborno povjerenstvo BiH i dostaviti kompletnu dokumentaciju o poduzetim radnjama.

Izborna komisija navedeni postupak pokreće po prijavi predsjednika ili člana biračkog odbora, akreditiranih posmatrača ili birača ili po službenoj dužnosti.

6. POPUNJAVANJE OBRASCA ZA BROJNO STANJE I PAKIRANJE NEUPORABLJENIH I OŠTEĆENIH GLASAČKIH LISTIĆA

- a) Obrazac za brojno stanje i pakiranje neuporabljenih i oštećenih glasačkih listića popunjavanje se prije otvaranja glasačke kutije sa uporabljenim glasačkim listićima
 b) Neuporabljeni glasački listići upakirani u originalne kutije i kuverta s oštećenim glasačkim listićima pakiraju se u providnu zaštitnu vreću, posebice za svaku izbornu razinu. Birački odbor je dužan na svaku zaštitnu vreću upisati zaporku biračkog mjesta i oznaku izborne razine.

PRIMJER PRAVILNO POPUNJENOG OBRASCA ZA BROJNO STANJE NA REDOVITOM BIRAČKOM MJESTU - BS
OBRAZAC SE OBVEZNO POPUNJAVA CRVENOM KEMIJSKOM OLOVKOM

OBRAZAC ZA BROJNO STANJE		NAZIV OPĆINE: TRAVNIK	BROJ BIRAČKOG MJESTA: 091 A 006	BS
Serijski broj plastičnog pečata - Glasnačka kutija 1 PEČAT 1 BA11241516		Serijski broj plastičnog pečata - Glasnačka kutija 2 (Ako je potrebno!) PEČAT 2		
Serijski broj plastičnog pečata - Glasnačka kutija 2 PEČAT 2 BA107621410		Serijski broj papirnog pečata na otvoru gl. kutije 1		
I: PRIJE OTVARANJA BIRAČKOG MJESTA		Serijski broj papirnog pečata na otvoru gl. kutije 2		
1. Broj birača na izvodu iz Centralnog biračkog spiska (ručno brojati)		PREDSTAVNIČKI/ZASTUPNIČKI DOM PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BIH		
2. Broj primljenih glasačkih listića		PREDSTAVNIČKI/ZASTUPNIČKI DOM PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BIH		
II: TOKOM GLASANJA/TJJEKOM GLASOVANJA		KANTONALNA SKUPŠTINA		
3. Broj naknadno primljenih glasačkih listića		PREDSTAVNIČKI/ZASTUPNIČKI DOM PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BIH		
4. Broj primljenih gl. listića (red/redak 2 + red/redak 3)		PREDSTAVNIČKI/ZASTUPNIČKI DOM PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BIH		
III: MAKON ZATVARANJA BIRAČKOG MJESTA		KANTONALNA SKUPŠTINA		
5. Broj popisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska (ručno brojati)		PREDSTAVNIČKI/ZASTUPNIČKI DOM PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BIH		
6. Broj oštećenih glasačkih listića (paketi 2)		PREDSTAVNIČKI/ZASTUPNIČKI DOM PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BIH		
7. Broj IZDANIH glasačkih listića (red/redak 5 + red/redak 6)		PREDSTAVNIČKI/ZASTUPNIČKI DOM PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BIH		
8. Broj NEISKORIŠTENIH glasačkih listića (ručno brojati)		KANTONALNA SKUPŠTINA		
9. BROJ ZADU ENIH GL. LISTIĆA (red/redak 7 + red/redak 8)		PREDSTAVNIČKI/ZASTUPNIČKI DOM PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BIH		
10. TEST TAČNOSTI/TOČNOSTI: red/redak 9 = red/redak 4; ako nisu isti, upisati razliku.		PREDSTAVNIČKI/ZASTUPNIČKI DOM PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BIH		

Potpisjujući se ispod, izjavljujem da ovi brojevi tačno/točno odra avaju izborne aktivnosti na ovom biračkom mjestu.

PREDSIEDNIK	IME (ŠTAMPANIM/TISKANIM SLOVIMA)	POTPIS	IME (ŠTAMPANIM/TISKANIM SLOVIMA)	POTPIS
ČLAN 1	VELJKO PETROVIĆ	<i>[Signature]</i>	ČLAN 3	VAHA LAHOVIĆ
ČLAN 2	MUSTAFA LARONIC	<i>[Signature]</i>	ČLAN 4	TAJANA TRIFKOVIĆ
	MLADEN VIŠENIC	<i>[Signature]</i>		<i>[Signature]</i>

➤ U Obrascu za brojno stanje nisu predviđeni i ne smiju se nalaziti podaci o broju nevažećih glasačkih listića koji se evidentiraju u Obrazac za zbirne rezultate – ZR.

4. b. BROJANJE GLASAČKIH LISTIĆA

7. REDOSLIJED BROJANJA GLASAČKIH LISTIĆA

7.1 Redosljed i sustavi brojanja glasačkih listića

Glasački listići za pojedine izborne razine broje se sljedećim redosljedom:

a) u Federaciji BiH:

- 1) Predsjedništvo BiH – sustav, VEĆINSKI GLAS
- 2) Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH – sustav, OTVORENA LISTA
- 3) Predstavnički dom Parlamenta Federacije BiH – sustav, OTVORENA LISTA
- 4) Kantonalna skupština – sustav, OTVORENA LISTA

b) u Republici Srpskoj:

- 1) Predsjedništvo BiH – sustav, VEĆINSKI GLAS
- 2) Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH – sustav, OTVORENA LISTA
- 3) Predsjednik i potpredsjednici Republike Srpske – sustav, VEĆINSKI GLAS
- 4) Narodna skupština Republike Srpske – sustv, OTVORENA LISTA

c) u Brčko Distriktu BiH:

- 1) U Brčko Distriktu BiH birački odbor prvo broji glasačke listiće za izborne razine kako je navedeno u točki b) alineje 1), 2), 3) i 4) a zatim glasačke listiće za izborne razine kako je navedeno u točki a) alineje 1), 2) i 3).

8. GLASAČKI LISTIĆI

8.1. Važeći glasački listići – VEĆINSKI GLAS

Гласачки listić je важећи ако:

- je u onom obliku koji je potvrdilo i službeno izdalo Središnje izborno povjerenstvo BiH
- je označen tako da je namjera birača jasna
- nije potpisan i na njemu nije ispisano ime, naziv, izjava ili neki drugi tekst, ilustracija ili simbol
- oštećenje glasačkog listića nije takvo da se ne može ustanoviti namjera birača.

701	702
PREDSJEDNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE - BOŠNJAČKI ČLAN ПРЕДСЈЕДНИШТВО БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ - БОШЊАЧКИ ЧЛАН	PREDSJEDNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE - HRVATSKI ČLAN ПРЕДСЈЕДНИШТВО БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ - ХРВАТСКИ ЧЛАН
<small>PROČITAJTE NAPUTAK/UPUTSTVO NA PREDNJOJ STRANICI! ПРОЧИТАЈТЕ УПУТСТВО НА ПРЕДЊОЈ СТРАНИ!</small>	<small>PROČITAJTE NAPUTAK/UPUTSTVO NA PREDNJOJ STRANICI! ПРОЧИТАЈТЕ УПУТСТВО НА ПРЕДЊОЈ СТРАНИ!</small>
<input type="checkbox"/> Име - Презиме - Политичка партија <input type="checkbox"/> Име - Презиме - Политичка партија <input type="checkbox"/> Име - Презиме - Коалиција <input type="checkbox"/> Име - Презиме - Политичка партија <input type="checkbox"/> Име - Презиме - Политичка партија <input checked="" type="checkbox"/> Име - Презиме - Политичка странка <input type="checkbox"/> Име - Презиме - Коалиција <input type="checkbox"/> Име - Презиме - Политичка партија <input type="checkbox"/> Име - Презиме - Политичка странка <input type="checkbox"/> Име - Презиме - Коалиција <input type="checkbox"/> Име - Презиме - Политичка партија <input type="checkbox"/> Име - Презиме - Политичка партија <input type="checkbox"/> Име - Презиме - Политичка странка <input type="checkbox"/> Име - Презиме - Политичка партија <input type="checkbox"/> Име - Презиме - Коалиција <input type="checkbox"/> Име - Презиме - Политичка странка <input type="checkbox"/> Име - Презиме - Политичка странка	<input type="checkbox"/> Име - Презиме - Политичка партија <input type="checkbox"/> Име - Презиме - Политичка партија <input type="checkbox"/> Име - Презиме - Политичка странка <input type="checkbox"/> Име - Презиме - Коалиција <input type="checkbox"/> Име - Презиме - Политичка партија <input type="checkbox"/> Име - Презиме - Политичка странка <input type="checkbox"/> Име - Презиме - Коалиција <input type="checkbox"/> Име - Презиме - Политичка партија <input type="checkbox"/> Име - Презиме - Политичка странка <input type="checkbox"/> Име - Презиме - Коалиција <input type="checkbox"/> Име - Презиме - Политичка партија <input type="checkbox"/> Име - Презиме - Политичка партија <input type="checkbox"/> Име - Презиме - Политичка партија <input type="checkbox"/> Име - Презиме - Политичка странка <input type="checkbox"/> Име - Презиме - Политичка партија <input type="checkbox"/> Име - Презиме - Политичка партија <input type="checkbox"/> Име - Презиме - Политичка странка <input type="checkbox"/> Име - Презиме - Политичка странка
<small>КРАЈ ЛИСТЕ. КРАЈ ЛИСТЕ.</small>	<small>КРАЈ ЛИСТЕ. КРАЈ ЛИСТЕ.</small>

Primjer pravilno popunjenog glasačkog listića za Predsjedništvo BiH

8.2. Nevažeći glasački listići – VEĆINSKI GLAS

Гласачки listić je неважећи:

- ako je na njemu označeno dva ili više kandidata
- ako nije ispunjen ili je ispunjen tako da nije moguće sa sigurnošću utvrditi kojemu kandidatu je birač dao svoj glas
- ako je glasački listić toliko oštećen da se sa sigurnošću ne može utvrditi kojemu kandidatu je birač dao glas
- ako se na temelju oznaka koje je birač dopisao na glasački listić, kao što je potpis, može utvrditi njegov identitet
- ako su dopisana imena kandidata
- ako je skenirani, umnoženi i listić koji ne pripada tome biračkom mjestu, odnosno opciji glasanja (glasački listić za glasanje poštom).

8.3. Važeći glasački listići – OTVORENA LISTA

Glasački listić je važeći ako je:

- označen kvadratić ispred naziva političke stranke, koalicije, kandidata ili liste neovisnih kandidata
- označen kvadratić ispred naziva političke stranke, koalicije, kandidata ili liste neovisnih kandidata i ispred jednog ili više kandidata unutar liste te političke stranke, koalicije ili liste neovisnih kandidata
- označen kvadratić ispred jednog ili više kandidata unutar liste jedne političke stranke, koalicije ili liste neovisnih kandidata.

The image displays three examples of valid ballot papers for the House of Representatives of the Federation of Bosnia and Herzegovina, numbered 406. Each ballot paper is titled 'ZASTUPNIČKI/PREDSTAVNIČKI DOM PARLAMENTA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE IZBORNA JEDINIČA 6' and includes instructions to read the ballot on the reverse side. The ballot papers are organized into columns for different types of candidates: 'STRANKA' (Party), 'KOALICIJA' (Coalition), 'LISTA NEZAVISNIH KANDIDATA' (List of Independent Candidates), and 'NEZAVISNI KANDIDAT' (Independent Candidate). Each candidate name is preceded by a checkbox. In the examples, various checkboxes are marked with an 'X' to indicate a valid selection. For instance, in the first example, the 'STRANKA' checkbox is marked, and in the second, the 'KOALICIJA' checkbox is marked. The third example shows a selection from the 'LISTA NEZAVISNIH KANDIDATA' column. The text 'KRAJ LISTE. KRAJ LISTE.' is printed at the bottom of each ballot paper.

Primjeri pravilno popunjenog glasačkog listića za Predstavnički dom Parlamenta Federacije BiH

8.4. Nevažeći glasački listić – OTVORENA LISTA

Glasački listić je nevažeći:

- ako nije ispunjen ili je ispunjen tako da nije moguće sa sigurnošću utvrditi kojoj je političkoj stranci, koaliciji, neovisnom kandidatu ili listi neovisnih kandidata birač dao svoj glas
- ako su dopisana imena kandidata
- ako je označeno više od jedne političke stranke, koalicije, neovisnog kandidata ili liste neovisnih kandidata
- ako je glasački listić toliko oštećen da se sa sigurnošću ne može utvrditi kojemu je političkom subjektu birač dao glas
- ako se na temelju oznaka koje je birač dopisao na glasački listić, kao što je potpis, može utvrditi njegov identitet
- ako je skenirani, umnoženi i listić koji ne pripada tome biračkom mjestu, odnosno opciji glasovanja (glasački listić za glasovanje poštom).

9. RADNJE PRIJE BROJANJA GLASAČKIH LISTIĆA

Pripremne radnje za brojanje glasačkih listića su sljedeće:

- Formira se radna površina od više stolova, a sastavi stolova osiguraju se samoljepljivom vrpcom kako glasački listići ne bi propadali ispod stolova
- Otpečati se glasačka kutija i na radnu površinu se istrese kompletan sadržaj glasačke kutije
- Svim prisutnima pokaže se da je glasačka kutija prazna i odloži se na stranu
- Na radnoj površini ostaje skupina pomiješanih glasačkih listića za četiri razine za koje se provode izbori
- Nakon toga birački odbor vrši razdvajanje glasačkih listića po razinama, i sačinjava četiri skupine glasačkih listića.

➤ Glasački listići tiskaju se u različitim bojama, u ovisnosti od izborne razine, kako slijedi:

Za izborne razine u Federaciji BiH:

- Predsjedništvo BiH – glasački listići su SIVE boje
- Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH – glasački listići su PLAVE boje
- Predstavnički dom Parlamenta Federacije BiH – glasački listići su LjUBIČASTE boje
- Kantonalna skupština – glasački listići su BORDOCRVENE boje

Za izborne razine u Republici Srpskoj:

- Predsjedništvo BiH – glasački listići su SIVE boje
- Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH – glasački listići su PLAVE boje
- Predsjednik i potpredsjednici Republike Srpske – glasački listići su ŽUTE boje
- Narodna skupština Republike Srpske – glasački listići su SMEĐE boje

- Po završetku razdvajanja glasačkih listića po razinama, na radnoj površini ostavlja se skupina glasačkih listića koji se broje, poštujući pritome utvrđeni redoslijed brojanja naveden u zaglavlju jedan ovoga poglavlja.
- Glasački listići koji se ne broje u toj etapi brojanja, pakiraju se providne plastične vreće, posebice za svaku izbornu razinu i odlažu na način da ih svi prisutni mogu vidjeti.

VAŽNO: Prilikom razdvajanja glasačkih listića, birački odbor na svakom glasačkom listiću na zahtjev akreditiranog promatrača ili člana biračkog odbora provjerava da li ima važeći zaštitni znak (vodeni pečat). Ukoliko birački odbor utvrdi da ima listića bez zaštitnog znaka, proglašavaju ih nevažećim glasačkim listićima i broj tih listića obvezno upisuje u Zapisnik o radu biračkog odbora u dio Z6.

10. BROJANJE GLASAČKIH LISTIĆA — VEĆINSKI GLAS

Radnja 1. — Utvrđivanje broja glasačkih listića u glasačkoj kutiji

Predsjednik biračkog odbora u Obrazac za zbirne rezultate — ZR (većinski glas) upisuje broj potpisa s Obrasca brojnog stanja — BS.

Članovi biračkog odbora u timovima po dva člana broje po 25 glasačkih listića (duplo brojanje) i unakrsno ih postavljaju na radnu površinu. Na zadnjem snopu postavlja se stiker (samoljepljivi papir u boji) sa brojem glasačkih listića u zadnjem snopu.

Predsjednik biračkog odbora prebroji snopove, pomnoži sa 25 i doda broj glasačkih listića sa stikera koji se nalazi na zadnjem snopu (**primjer:** 10 snopova na stikeru upisano 10, znači $10 \times 25 + 10 = 260$) i taj podatak upiše u rubriku "Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji". Test točnosti je razlika između broja potpisa i broja glasačkih listića u glasačkoj kutiji te ukoliko nema razlike upiše se 0.

Radnja 2. — Ispisivanje imena kandidata na stikere

Jedan član biračkog odbora čita imena kandidata na glasačkom listiću, dok drugi član biračkog odbora na stikere upisuje imena kandidata, a stikere postavlja po radnoj površini, pazeći da budu dovoljno razmaknuti da se listići prilikom razvrstavanja ne miješaju. Postavlja jedan stiker na kojemu je upisano "sporni".

Radnja 3. — Razvrstavanje glasačkih listića prema glasovima za kandidate

Nakon toga svi članovi biračkog odbora uzimaju snopove glasačkih listića, okreću ih prema sebi i glasački listić na kojemu su birači označili kandidata, stavljaju pored stikera s imenom toga kandidata.

Prilikom razvrstavanja članovi biračkog odbora one glasačke listiće koji su po njima nevažeci, stavljaju pored stikera sa natpisom "sporni". Ovom metodom se razvrstavaju glasački listići dok se svi ne razvrstaju. Predsjednik nakon toga na dva stikera upiše "neoznačeni", i "ostali".

Radnja 4. — Utvrđivanje nevažecih glasačkih listića

Predsjednik zatim iz skupine glasačkih listića pored stikera "sporni" jedan po jedan pokazuje članovima biračkog odbora i zajedno odlučuju da li je glasački listić važeci ili ne (**Primjer:** glasački listić je nevažeci zato što je prazan. Članovi biračkog odbora potvrde i taj glasački listić se stavlja pored stikera "neoznačeni". Zatim, glasački listić je nevažeci jer je birač označio dva kandidata. Takav glasački listić stavi se pored stikera "ostali"). Kad su svi glasački listići iz skupine "sporni" razvrstani, predsjednik prebroji nevažecne neoznačene i broj upiše u Obrazac ZR, zatim prebroji nevažecne ostale te, također, broj upiše u Obrazac ZR. Nevažecne neoznačene i nevažecne ostale glasačke listiće predsjednik ubaci u sivu zaštitnu vreću.

Radnja 5. — Brojanje glasačkih listića po kandidatima

Članovi biračkog odbora u timovima po dva člana broje glasačke listiće za svakog od kandidata koji su se nalazili na glasačkom listiću, a koji su dobili glasove, tako što broje po 25 glasačkih listića (duplo brojanje) i vežu ih u rolne gumicom. Na zadnjoj rolnoj stavlja se stiker sa brojem glasačkih listića u toj rolnoj. Kad tim prebroji glasačke listiće za jednog kandidata, nastavlja brojanje za sljedećeg kandidata, dok svi glasački listići ne budu prebrojani. Kad je završeno brojanje svih glasačkih listića, na stolu se nalaze skupine rolne glasačkih listića koje su razvrstane po kandidatima i to pored stikera sa imenima kandidata.

Radnja 6. — Unos glasova za kandidate u obrazac

Predsjednik nakon toga u Obrazac ZR — većinski glas pored imena za svakog kandidata upiše broj glasačkih listića, koji su pored stikera sa njihovim imenima, tako da prebroji rolne koje pomnoži sa 25 i doda broj sa rolne na kojoj je stiker, tako da dobije koliko je ukupno taj kandidat dobio glasova (**primjer:** kod stikera sa imenom kandidata pod rednim brojem 1 imaju 4 rolne sa glasačkim listićima, taj kandidat je dobio $4 \times 25 = 100$ glasova i taj broj predsjednik upiše kod imena tog kandidata). Tom metodom upiše glasove za sve kandidate. Na dnu tablice sa glasovima kandidata se dobije, sabiranjem svih glasova, ukupan broj važecih glasova, koji predsjednik prepíše na lijevu stranicu Obrasca ZR kao ukupan broj važecih glasova koji zbrojen sa ukupnim brojem nevažecih glasova treba dati ukupan broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji.

Radnja 7 — Objava rezultata na biračkom mjestu i pakiranje izbornog materijala

Pošto je Obrazac za zbirne rezultate ZR — većinski glas kompletno popunjen, birački odbor pakira izborni materijal u sivu zaštitnu vreću gdje se već nalaze nevažeći glasački listići, te na vreću upisuje oznaku biračkog mjesta. **NAPOMENA:** Boja vreće u koju se pakiraju prebrojani glasački listići, odgovara boji glasačkih listića.

Predsjednik svim prisutnim objavljuje rezultate brojanja glasova na biračkom mjestu, žuti umnožak Obrascu ZR izlaže na biračkom mjestu, a zeleni umnožak sa izbornim rezultatima za tu razinu predaje osobi ovlaštenoj od gradskog/ općinskog izbornog povjerenstva.

NAZIV I DATUM ODRŽAVANJA IZBORA			
OBRAZAC ZA ZBIRNE / ZBROJNE REZULTATE ZR (VEĆINSKI GLAS) / ОБРАЗАЦ ЗА ЗБИРНЕ РЕЗУЛТАТЕ ЗР (ВЕЋИНСКИ ГЛАС) ZR / ЗР			
NAZIV OPĆINE НАЗИВ ОПШТИНЕ	TRAVNIK	ŠIFRA OPĆINE ШИФРА ОПШТИНЕ	091 A
		ŠIFRA BIRAČKOG MJESTA ШИФРА БИРАЧКОГ МЈЕСТА	091 A-006
Ukupni broj potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska / Središnjeg biračkog popisa (red / redak 5 iz Obrascu za brojno stanje) Укупни број потписа на изводу из Централног бирачког списка (ред 5 из Образац за бројно стање)	260	Kandidat Кандидат	Broj važećih glasova Број важећих гласова
1) Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji Број гласачких листића у гласачкој кутији	260	KANDIDAT A	0 1 0 0
2) Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji Број гласачких листића у гласачкој кутији	260	KANDIDAT B	0 0 2 8
3) Test tačnosti / točnosti red / redak 1 = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku Тест тачности ред 1 = ред 2; ако нису исти уписати разлику	0	KANDIDAT C	0 0 8 0
A) Nevažeći neoznačeni glasački listići A) Неважели неозначени гласачки листићи	17	KANDIDAT D	0 0 3 4
B) Nevažeći ostali glasački listići B) Неважели остали гласачки листићи	1		
C) Ukupni broj nevažećih glasačkih listića (red / redak A + red / redak B) Укупни број неважећих гласачких листића (ред А + ред В)	18		
D) Ukupni broj važećih glasova Д) Укупни број важећих гласова	242		
E) Ukupni broj svih glasačkih listića (red / redak C + red / redak D) Укупни број свих гласачких листића (ред С + ред Д)	260		
F) Test tačnosti / točnosti: red / redak E = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku Тест тачности: ред Е = ред 2; ако нису исти уписати разлику	0		
Serijski broj pečata za zaštitnu vreću sa glasačkim listićima (BOJA VREĆE U ZAVISNOSTI OD NIVOA) Серијски број печата за заштитну врећу са гласачким листићима (БОЈА ВРЕЋЕ У ЗАВИСНОСТИ ОД НИВОА)	3A 34 B 12 0		
		UKUPNO (= red / redak D) УКУПНО (= ред Д)	0 2 4 2

Primjer pravilno popunjenog obrasca za zbirne rezultate - ZR

OBRAZAC SE OBAVEZNO POPUNJAVA CRVENOM HEMIJSKOM OLOVKOM

Резултати се изјављују да они бројеви који су одређени обавезно бројање / бројање на овом бирачком мјесту.
Потписи се изравају да они бројеви који су одређени обавезно бројање на овом бирачком мјесту.

	IME I PREZIME (TISKANIM SLOVIMA) ИМЕ И ПРЕЗИМЕ (ПЕЧАТАНИМ СЛОВИМА)	POTPIS ПОТПИС	IME I PREZIME (TISKANIM SLOVIMA) ИМЕ И ПРЕЗИМЕ (ПЕЧАТАНИМ СЛОВИМА)	POTPIS ПОТПИС
PREDSJEDNIK ПРЕДСЈЕДНИК	VELJKO PETROVIC	<i>[Signature]</i>	ČLAN 3 ČLAN 5	VAHAJA CALOVIC <i>[Signature]</i>
ČLAN 1 ČLAN 1	MUSTAFA LAKOVIC	<i>[Signature]</i>	ČLAN 4 ČLAN 4	TATJANA TRIFKOVIC <i>[Signature]</i>
ČLAN 2 ČLAN 2	MLADEN VICEVIC	<i>[Signature]</i>	ČLAN 5 ČLAN 5	

11. BROJANJE GLASAČKIH LISTIĆA — OTVORENA LISTA

a. Prvi krug brojanja glasačkih listića po političkim subjektima

Radnja 1. — Utvrđivanje broja glasačkih listića u glasačkoj kutiji

Predsjednik biračkog odbora u Obrazac za zbirne rezultate — ZR (otvorena lista) upisuje broj potpisa sa Obrasca brojnog stanja BS.

Članovi biračkog odbora u timovima po dva člana broje po 25 glasačkih listića (duplo brojanje) i unakrsno ih postavljaju na radnu površinu. Na zadnjem snopu je stiker (samoljepljivi papir u boji) sa brojem glasačkih listića u tome snopu.

Predsjednik biračkog odbora prebroji unakrsne snopove, pomnoži sa 25 i doda broj glasačkih listića sa stikera (**primjer:** 10 snopova na stikeru upisano 10, znači $10 \times 25 + 10 = 260$) i taj podatak upiše u rubriku broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji. Test točnosti je razlika između broja potpisa i broja glasačkih listića u glasačkoj kutiji te ukoliko nema razlike, upiše se 0.

Radnja 2. — Ispisivanje naziva političkih subjekata na stikere

Jedan član biračkog odbora čita nazive političkih subjekata na glasačkom listiću, a drugi član biračkog odbora ih upisuje na stikere koje postavlja po radnoj površini, pazeći da budu dovoljno razmaknuti da se listići prilikom razvrstavanja ne miješaju. Postavlja jedan stiker na kojemu je upisano "sporni". Kod upisivanja naziva političkih subjekata mogu se rabiti skraćeni nazivi.

Radnja 3. — Razvrstavanje glasačkih listića prema glasovima za političke subjekte

Svi članovi biračkog odbora tada uzimaju po snopove glasačkih listića, okreću ih prema sebi, i glasački listić na kojemu su birači označili politički subjekt stavljaju pored stikera sa nazivom toga političkog subjekta.

Glasačke listiće koji su po njima nevažeći prilikom razvrstavanja, članovi biračkog odbora stavljaju pored stikera sa natpisom "sporni". Ovom metodom se razvrstavaju glasački listići dok se svi ne razvrstaju. Predsjednik tad uzme dva stikera na koja napiše "neoznačeni", "ostali".

Radnja 4. — Utvrđivanje nevažećih glasačkih listića

Predsjednik jedan po jedan glasački listić iz skupine pored stikera "sporni" pokazuje članovima biračkog odbora i zajedno odlučuju da li je glasački listić važeći ili ne (**primjer:** glasački listić je nevažeći zato što je prazan; članovi biračkog odbora potvrde i glasački listić se stavlja pored stikera "neoznačeni"; glasački listić je nevažeći jer je birač označio dva politička subjekta i glasački listić stavi pored stikera "ostali").

Kad su svi listići iz skupine "sporni" razvrstani, predsjednik prebroji nevažeće neoznačene i broj upiše u Obrazac ZR, prebroji nevažeće ostale i isto broj upiše u Obrazac ZR. Nevažeće neoznačene i ostale glasačke listiće predsjednik ubaci u, prema shemi pakiranja, odgovarajuću vreću u boji.

Radnja 5. — Brojanje glasačkih listića po političkim subjektima

Članovi biračkog odbora u timovima po dva člana broje glasačke listiće za svaki od političkih subjekata koji su se nalazili na glasačkom listiću, a koji su dobili glasove na tome biračkom mjestu, tako što nabroje po 25 glasačkih listića (duplo brojanje) i motaju ih u rolne koje gumicom vežu. Na zadnjoj rolni je stiker sa brojem glasačkih listića u toj rolni. Kad tim prebroji glasačke listiće za jedan politički subjekt, broji za drugi politički subjekt i tako sve dok svi glasački listići ne budu prebrojani. Kad je završeno brojanje svih glasačkih listića, na stolu su stikeri sa imenima političkih subjekata na glasačkom listiću pored kojih su rolne sa glasačkim listićima za te političke subjekte.

Radnja 6. — Unos glasova za političke subjekte u obrazac

Predsjednik tad u Obrazac ZR — većinski glas pored naziva svakog političkog subjekta upiše broj glasačkih listića, koji su pored stikera sa njihovim nazivom, tako da prebroji rolne koje pomnoži sa 25 i doda broj sa rolne na kojoj je stiker, tako da dobije ukupno koliko je taj politički subjekt dobio glasova na tome biračkom mjestu (**primjer:** kod stikera sa nazivom političkog subjekta pod rednim brojem 1 imaju 2 rolne sa glasačkim listićima, a na jednoj rolni je stiker sa brojem

22 taj politički subjekt je dobio $1 \times 25 + 22 = 47$ glasova i taj broj predsjednik upiše kod imena tog političkog subjekta. Tom metodom upiše glasove za sve političke subjekte. Na dnu tablice sa glasovima političkih subjekata se dobije, sabiranjem svih glasova, ukupan broj važećih glasova koji predsjednik prepíše na prethodnu stranicu kao ukupan broj važećih glasova koji sabran sa ukupnim brojem nevažećih glasova treba dati ukupan broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji.

Ukupan broj važećih i nevažećih glasačkih listića daje ukupan broj glasačkih listića koji treba da je identičan ukupnom broju glasačkih listića u glasačkoj kutiji.

Radnja 7. - Objava rezultata na biračkom mjestu po političkim subjektima

Predsjednik prisutnim objavljuje rezultate prvog brojanja glasova za političke subjekte dobivenih po sustavu otvorenih listi i na zahtjev gradskog/ općinskog izbornog povjerenstva dostavlja ih na način koji odredi gradsko/ općinsko izorno povjerenstvo.

NAZIV I DATUM ODRŽAVANJA IZBORA		OBRAZAC ZA ZBIRNE / ZBROJNE REZULTATE ZR (OTVORENA LISTA) / ОБРАЗАЦ ЗА ЗБИРНЕ РЕЗУЛТАТЕ ЗР (ОТВОРЕНА ЛИСТА)		ZR / ЗР	
NAZIV OPĆINE NAZIV OPIŠTINE	TRAVNIK	ŠIFRA OPĆINE ŠIFRA OPIŠTINE	091 A	ŠIFRA BIRAČKOG MJESTA ŠIFRA BIRAČKOG MJESTA	091 A 006
				ZBIR / ZBROJ GLASOVA ЗБИР ГЛАСОВА	
1) Ukupan broj potpisna na izvodu iz Centralnog biračkog spiska / Središnjeg biračkog popisa (red / redak 5 iz Obrascu za brojno stanje) Укупан број потписа на изводу из Централног бирачког списка (ред 5 из Обрасца за бројно стање)				260	
2) Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji Број гласачких листића у гласачкој кутији				260	
3) Test tačnosti / točnosti ред / redak 1 = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku Тест тачности ред 1 = ред 2; ако нису исти уписати разлику				0	
A) Nevažeći neoznačeni glasački listići Неважећи неозначени гласачки листићи				11	
B) Nevažeći ostali glasački listići Неважећи остали гласачки листићи				4	
C) Ukupan broj nevažećih glasačkih listića (red / redak A + red / redak B) Укупан број неважећих гласачких листића (ред А + ред В)				15	
D1) Ukupan broj važećih glasova (politička stranka, koalicija, lista nezavisnih / neovisnih kandidata ili nezavisni / neovisni kandidati) Укупан број важећих гласова (политичка странка, коалиција, листа независних кандидата или независни кандидати)				245	
D2) Ukupan broj važećih glasova (nacionalna manjina) Укупан број важећих гласова (национална мањина)				-	
D) Ukupan broj važećih glasova (red / redak D1 + red / redak D2) Укупан број важећих гласова (ред Д1 + ред Д2)				245	
E) Ukupan broj svih glasačkih listića (red / redak C + red / redak D) Укупан број свих гласачких листића (ред С + ред Д)				260	
F) Test tačnosti / točnosti: ред / redak E = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku Тест тачности: ред Е = ред 2; ако нису исти уписати разлику				0	

OBRAZAC SE OBVEZNO POPUNJAVA CRVENOM KEMIJSKOM OLOVKOM

Šifrični broj glasačkog lista za zbirne rezultate po glasačkim listićima (PROVIDNA VEŠA)
Сифрени број гласачког листа за збирне резултате по гласачким листићима (ПРОВИДНА ВЕША)

BA	0	1	1	7	6	5
----	---	---	---	---	---	---

Šifrični broj glasačkog lista za zbirne rezultate po glasačkim listićima - otvorena lista (BOJA VREME U ZAVISNOSTI OD NIVOA)
Сифрени број гласачког листа за збирне резултате по гласачким листићима - отворена листа (БОЈА ВРЕМЕ У ЗАВИСНОСТИ ОД НИВОА)

BA	0	1	2	6	2	2
----	---	---	---	---	---	---

Šifrični broj glasačkog lista za zbirne rezultate po glasačkim listićima - otvorena lista (PROVIDNA MANJA)
Сифрени број гласачког листа за збирне резултате по гласачким листићима - отворена листа (ПРОВИДНА МАЊА)

BA	4	5	5	0	0	3
----	---	---	---	---	---	---

PREDSJEDNIK ПРЕДСЈЕДНИК	IME I PREZIME (ISTAKNIM SLOVIMA) ИМЕ И ПРЕЗИМЕ (ИСТАКНУТИМ СЛОВИМА)	POTPIŠ ПОТПИС	IME I PREZIME (ISTAKNIM SLOVIMA) ИМЕ И ПРЕЗИМЕ (ИСТАКНУТИМ СЛОВИМА)	POTPIŠ ПОТПИС	IME I PREZIME (ISTAKNIM SLOVIMA) ИМЕ И ПРЕЗИМЕ (ИСТАКНУТИМ СЛОВИМА)	POTPIŠ ПОТПИС
ЧЛАН 1 УСТАВ 1	VELJKO PETROVIĆ	<i>[Signature]</i>	MEADEN VIŠEVIĆ	<i>[Signature]</i>	ЧЛАН 4 УСТАВ 4	TATJANA TRIFUNOVIĆ
ЧЛАН 2 УСТАВ 2	MUSTAFA LAKOVIĆ	<i>[Signature]</i>	VANJA LAKOVIĆ	<i>[Signature]</i>	ЧЛАН 5 УСТАВ 5	<i>[Signature]</i>

Primjer pravilno popunjenog obrasca za zbirne rezultate - ZR

NAZIV I DATUM ODRŽAVANJA IZBORA		OBRAZAC ZA ZBIRNE / ZBROJNE REZULTATE ZR (OTVORENA LISTA) / ОБРАЗАЦ ЗА ЗБИРНЕ РЕЗУЛТАТЕ ЗР (ОТВОРЕНА ЛИСТА)		ZR / ЗР			
NAZIV OPĆINE NAZIV OPIŠTINE	TRAVNIK	ŠIFRA OPĆINE ŠIFRA OPIŠTINE	091 A	ŠIFRA BIRAČKOG MJESTA ŠIFRA BIRAČKOG MJESTA	091 A 006		
				UKUPNO (= red / redak D1) УКУПНО (= ред / редак Д1)			
RB. PE.	Politička stranka, koalicija, lista nezavisnih / neovisnih kandidata ili nezavisni / neovisni kandidati Политичка странка, коалиција, листа независних кандидата или независни кандидати	Broj važećih glasova Број важећих гласова		RB. PE.	Politička stranka, koalicija, lista nezavisnih / neovisnih kandidata ili nezavisni / neovisni kandidati Политичка странка, коалиција, листа независних кандидата или независни кандидати	Broj važećih glasova Број важећих гласова	
1	PARTIJA 1	0	0	4	7	1	
2	PARTIJA 2	0	0	4	8	2	
3	PARTIJA 3	0	0	8	0	3	
4	PARTIJA 4	0	0	7	0	4	
5						5	
6						6	
7						7	
8						8	
9						9	
10						10	
11						11	
12						12	
13						13	
14						14	
15						15	
16						16	
17						17	

PREDSJEDNIK ПРЕДСЈЕДНИК	IME I PREZIME (ISTAKNIM SLOVIMA) ИМЕ И ПРЕЗИМЕ (ИСТАКНУТИМ СЛОВИМА)	POTPIŠ ПОТПИС	IME I PREZIME (ISTAKNIM SLOVIMA) ИМЕ И ПРЕЗИМЕ (ИСТАКНУТИМ СЛОВИМА)	POTPIŠ ПОТПИС	IME I PREZIME (ISTAKNIM SLOVIMA) ИМЕ И ПРЕЗИМЕ (ИСТАКНУТИМ СЛОВИМА)	POTPIŠ ПОТПИС
ЧЛАН 1 УСТАВ 1	VELJKO PETROVIĆ	<i>[Signature]</i>	MEADEN VIŠEVIĆ	<i>[Signature]</i>	ЧЛАН 4 УСТАВ 4	TATJANA TRIFUNOVIĆ
ЧЛАН 2 УСТАВ 2	MUSTAFA LAKOVIĆ	<i>[Signature]</i>	VANJA LAKOVIĆ	<i>[Signature]</i>	ЧЛАН 5 УСТАВ 5	<i>[Signature]</i>

b. Drugi krug brojanja glasačkih listića po kandidatima

U drugom krugu brojanja glasačkih listića za pojedinačne izborne razine po sustavu otvorenih listi, birački odbor treba utvrditi koliko je svaki od kandidata u okviru svakog političkog subjekta dobio pojedinačnih glasova. Ovo brojanje glasačkih listića vrši tim od 4 osobe na sljedeći način:

Radnja 1. — Iščitanje glasova po kandidatima

Jedan član biračkog odbora sjedne za radnu površinu i uzme sve rolne za jedan politički subjekt i stavi ih pored sebe na radnoj površini. Uzme jednu rolnu, otpakira je, otvara jedan po jedan glasački listić, okreće ga prema sebi i naglas čita redne brojeve kandidata toga političkog subjekta kod kojih su birači u kockicu ispred njihovog imena stavljali X. Svi kandidati u okviru svakog političkog subjekta su numerirani od 1 do N u ovisnosti koliko ima kandidata (maksimalno može biti 36 kandidata u okviru jednog političkog subjekta). Ovaj član biračkog odbora (čitač) čita naglas 1, 7, 11, što znači da je birač kod kandidata pod rednim brojem 1, rednim brojem 7 i rednim brojem 11 stavio X.

Pored čitača sjedi drugi član biračkog odbora koji prati da li čitač ispravno čita redne brojeve kandidata ispred kojih su birači stavljali oznaku X i on je kontrolor čitanja. Nasuprot čitača za radnu površinu sjednu dva člana biračkog odbora koji svaki za sebe uzme po jedan pomoćni obrazac za drugi krug brojanja glasova po kandidatima. Svaki član biračkog odbora u svom obrascu na prvoj strani napišu svoje ime i prezime i potpišu se, a onda na narednoj stranici u prvoj koloni u gornjem dijelu napišu naziv političke stranke za koju se broje glasovi po kandidatima. Nadalje, u toj prvoj koloni u redu pored broja kojega čuju od čitača upisuju jednu uspravnu crticu. Tako ako je čitač pročitao 1, 7, 11, dva evidentičara svako u svoj obrazac u prvoj koloni u redu pored broja 1, pored broja 7 i pored broja 11 upisuju jednu uspravnu crticu. I tako čitač čita redne brojeve kandidata sa glasačkih listića iz te rolne, dok evidentičari u svom obrascu evidentiraju uspravnim crticama u redovima pored brojeve koje su čuli od čitača. Kada evidentičari svaki peti put čuju jedan te isti broj, znači da u tome redu već imaju četiri usprave crtice, evidentičari petom crticom prekriže te četiri crtice. Na kraju čitač čita redne brojeve sa svih 25 glasačkih listića iz te role, a evidentičari u prvoj koloni evidentiraju uspravnim crticama u redovima tih brojeva gdje je svaka peta crtica prekrižila četiri uspravne crtice.

Radnja 2. — Sumiranje crtica po redovima

Kad je čitač iščitao svih 25 glasačkih listića, evidentičari tad za svaki red saberu koliko crtica imaju u redu i taj broj upišu u malu kolonu ukupno na kraju prve kolone. Tako ako u redu pored broja 1 evidentičar ima upisana dva kompleta sa četiri usprave crtice i jednom kosom preko te četiri usprave crtice i dvije uspravne crtice, to znači da ima ukupno 12 crtica ($2 \times 5 + 2 = 12$). Na ovaj način oba evidentičara za sve redove utvrde koliko imaju crtica.

Radnja 3. — Kontrola evidentiranja

Kada su završili sa sumiranjem broja crtica po redovima, jedan čitač drugom čitaču iz svojeg obrasca jednostavno iščita podatke na način da kaže 1 2; 2 7; 3 11 i tako redom što znači da u redu 1 ima dvije crtice, u redu 2 sedam crtica, u redu 3 jedanaest crtica i tako dalje. Drugi evidentičar u svom obrascu provjerava da li ima identičan broj crtica kao i prvi evidentičar. Ukoliko im se rezultati poklope za sve redove, nastavljaju dalje sa brojanjem tako da čitač pakira iščitanu rolnu gumicom i vraća pored stikera sa nazivom toga političkog subjekta, i uzima sljedeću rolnu sa glasačkim listićima, a evidentičari u drugoj koloni na istoj stranici obrasca pišu naziv iste političke stranke i dalje kako čuju od čitača koji broj upisuju uspravne crtice, gdje je svaka peta kosa preko četiri usprave crtice. Međutim, ako kod čitanja prvog čitača u jednom redu im se ne slaže broj, recimo da kod prvog čitača u redu 10 ima sedam crtica, a kod drugog čitača osam crtica, drugi čitač ne prekida prvog čitača kod čitanja, nego u redu 10 pored broja osam stavlja jednu zvjezdicu* i nastavlja dalje pratiti prvog čitača. Kad je prvi čitač iščitao brojeve crtica u svim redovima, drugi čitač mu tad kaže da u redu 10 kod njega ima osam crtica, dok je prvi čitač iščitao broj sedam. Tada čitač ponovo uzima istu rolnu sa već iščitanim glasačkim listićima i ponovo ih iščitava, ali samo one listiće gdje su birači označili kandidata pod rednim brojem 10. Dva evidentičara u drugoj koloni u gornjem dijelu napišu naziv političkog subjekta i sad u redu pored broja 10 upisuju uspravne crtice kako čitač iščita broj 10. Kad je čitač ponovo iščitao svih 25 glasačkih listića, ali sada samo za broj 10, evidentičari ponovo u redu pored broja 10 sabiraju koliko sad imaju crtica i ponovo

usporede te brojeve tako da jedan iščita svoj broj, a drugi provjeri jesu li dobili isti rezultat. Kad je to završeno, evidentičari iz male kolone ukupno iz prve kolone prepisu brojeve za sve redove ukupno u drugoj koloni i prvu kolonu prekriže.

Radnja 4. — Sumiranje rezultata sa jedne stranice i prenos na drugu stranicu

Evidentičari će primijetiti da na desnoj stranici obrasca imaju četiri velike usprave kolone, u koje se evidentiraju uspravne crtice u redove pored brojeva koje je čitač iščitao, koje su predviđene za iščitavanje četiri rolne sa glasačkim listićima, znači jedna kolona je predviđena za iščitavanje jedne rolne sa glasačkim listićima. Kad je čitač za jednu stranku iščitao četiri role sa glasačkim listićima, i ta politička stranka ima još rolni sa glasačkim listićima za iščitavanje, tada dva evidentičara za svaki red uzmu i saberu brojeve iz malih kolona ukupno koje su dobili u velikoj koloni ukupno na desnoj strani obrasca upisuju te brojeve. Tako ako je u maloj koloni ukupno u prvoj koloni za red jedan bilo evidentirano 10, u drugoj koloni 7, u trećoj koloni 1 i u četvrtoj koloni 22 znači da u redu jedan imamo $10+7+1+22=40$, što evidentičar upiše u veliku kolonu ukupno za red jedan. I tako evidentičar za sve redove dobije sume malih kolona ukupno po redovima. Poslije toga ponovo jedan evidentičar drugom iščita sad veliku kolonu ukupno, a drugi evidentičar provjeri u svom obrascu da li im se sume slažu. Kad utvrde da su im sume identične, okreću tu stranicu obrasca i vide da narednoj lijevoj stranici obrasca sad imaju tri kolone. Čitač tad uzima narednu rolu sa glasačkim listićima i ponovno sa svih glasačkih listića iz te rolne iščitava redne brojeve kandidata za koje su birači na glasačkim listićima glasovali, a evidentičari tad otvaraju narednu kolonu i istom metodom evidentiraju uspravnim crticama u redovima pored brojeva koje čitač iščita. Dva evidentičara će primijetiti da je svaka desna strana obrasca perforirana tako da se može presaviti i da rezultati iz velike kolone ukupno na desnoj prethodnoj stranici obrasca su odjednom vidljivi na lijevoj stranici.

Radnja 5. — Sumiranje kompletnih rezultata iščitavanja za jednu političku stranku

Kada je čitač iščitao sve rolne sa glasačkim listićima, a evidentičari po kolonama evidentirali uspravnim crticama rezultate, i kad su dobili sve sume po malim kolonama, tad evidentičari sabiraju po redovima sve brojeve iz malih kolona ukupno (ili iz velike kolone ukupno sa prethodne stranice i malih kolona sa naredne stranice) i dobiju sumu za svaki red koju ispisuju u veliku kolonu ukupno na desnoj strani toga lista. Gdje god da stanu sa iščitavanjem rolni sa glasačkim listićima za jednu stranku, evidentičari uvijek izračunavaju sumu brojeva iz malih kolona ukupno koju upisuju u veliku kolonu ukupno na desnoj strani tog lista. Ukoliko je ostalo praznih kolona koje nisu popunjene na toj stranici gdje su stali evidentičari, iste te kolone precrtavaju. Ponovo jedan od evidentičara drugom iščita po redovima brojeve iz te krajnje kolone ukupno, i ako su im se poklopili rezultati, znači da su završili posao kod iščitavanja glasačkih listića po kandidatima za tu političku stranku.

Radnja 6. — Unos rezultata iz pomoćnog obrasca u obrazac za zbirne rezultate ZR otvorena lista

Kad su završili iščitavanje i evidentiranje rezultata po kandidatima za jednu političku stranku, tad jedan od evidentičara sjedne pored predsjednika biračkog odbora. Predsjednik biračkog odbora od treće stranice pa dalje u obrascu nađe politički subjekt za koji su se iščitavali glasovi po kandidatima, te u gornjem dijelu obrasca gdje piše "GLASOVI ZA STRANKU" upiše koliko je taj politički subjekat dobio glasova koji je već evidentiran na drugoj strani tog obrasca. Poslije toga evidentičar koji je sjeo pored predsjednika jednostavno sa svog pomoćnog obrasca iščita rezultate iz velike kolone ukupno tako što iščita: 1 37; 2 48; 3 12; i tako redom do kraja. Predsjednik tad za kandidata pod rednim brojem 1 upiše da je dobio 37 glasova, za kandidata pod rednim brojem 2 da je dobio 48, za kandidata pod rednim brojem 3 da je dobio 12 i tako upiše za sve kandidate tog političkog subjekta koliko su dobili glasova slušajući rezultate koje mu iščita evidentičar.

Kada je završio iščitavanje rezultata sa svog pomoćnog obrasca, evidentičar se vraća na svoju poziciju i tim nastavlja gore opisanom metodom iščitavati i brojati glasove po kandidatima za drugi politički subjekt i tako redom dok se ne iščitaju i izbroje svi glasove za sve kandidate svih političkih subjekata koji su dobili glasove na vašem biračkom mjestu.

Za političke subjekte koji nisu dobili glasove predsjednik u rubrike za glasove kandidata tih političkih subjekta upisuje četiri nule.

PRIMJER KAKO SE RABI POMOĆNI OBRAZAC ZA BROJANJE

Помоћни образац за бројање

1

Број кандидата	Политичка странка, коалиција или листа независних кандидата		Број кандидата	Политичка странка, коалиција или листа независних кандидата		Број кандидата	Политичка странка, коалиција или листа независних кандидата		Број кандидата	Политичка странка, коалиција или листа независних кандидата		Број кандидата	УКУПНО
	Гласови	Збир											
1	I	11		10	1			1				1	21
2		20		13	2			2				2	33
3		10		7	3			3				3	17
4		3		3	4			4				4	6
5		0		1	5			5				5	1
6		0	0	0	6			6				6	0
7		22		13	7			7				7	35
8		5		9	8			8				8	14
9		8		9	9			9				9	17
10					10			10				10	
11					11			11				11	
12					12			12				12	
13			+		13			13		=		13	
14					14			14				14	
15					15			15				15	
16					16			16				16	
17					17			17				17	
18					18			18				18	
19					19			19				19	
20					20			20				20	
21					21			21				21	
22					22			22				22	
23					23			23				23	
24					24			24				24	
25					25			25				25	
26					26			26				26	
27					27			27				27	
28					28			28				28	
29					29			29				29	
30					30			30				30	
31					31			31				31	
32					32			32				32	
33					33			33				33	
34					34			34				34	
35					35			35				35	
36					36			36				36	
37					37			37				37	
38					38			38				38	
39					39			39				39	

↑
ПРЕСАВИТИ ОВДЈЕ

**PRIMJER PRAVILNO POPUNJENOG OBRASCA ZA ZBIRNE REZULTATE – ZR
 REZULTATI GLASOVANJA PO KANDIDATIMA U OKVIRU OTVORENE LISTE POLITIČKOG SUBJEKTA
 OBRAZAC SE OBAVEZNO POPUNJAVA CRVENOM HEMIJSKOM OLOVKOM**

NAZIV I DATUM ODRŽAVANJA IZBORA

OBRAZAC ZA ZBIRNE / ZBRORNE REZULTATE ZR (OTVORENA LISTA) / OBRAZAC ZA ZBIRNE REZULTATE ZP (OTVORENA MJESTA)

ZR / ZP

NAZIV OPĆINE HABIB OULITHNE	TRAVNICE	ŠIFRA OPĆINE HIBOP4 OULITHNE	ŠIFRA BIRAČKOG MJESTA HIBOP4 BHP4UCOT MJESTA
		091A	091A 006

Quantita / Traženo za: KANDIDAT A - NEZAVISNI KANDIDAT	0044	Quantita / Traženo za: STRANKA FILATELISTA NUMIZMATIČARAI SKOPILJAČKA SALVERA	0048	Quantita / Traženo za: STRANKA LIČEĆIH RADNIKA	0080	Quantita / Traženo za: KONZERVATIVNO NACIČNA PARTIJA	0040
---	------	---	------	---	------	---	------

Red. No.	Kandidat Korunar	Broj važećih glasova Broj zadržanih glasova	Red. No.	Kandidat Korunar	Broj važećih glasova Broj zadržanih glasova	Red. No.	Kandidat Korunar	Broj važećih glasova Broj zadržanih glasova	Red. No.	Kandidat Korunar	Broj važećih glasova Broj zadržanih glasova
1	KANDIDAT A	0030	1	KANDIDAT A	0036	1	KANDIDAT A	0016	1	KANDIDAT A	0036
2	KANDIDAT B	0016	2	KANDIDAT B	0001	2	KANDIDAT B	0048	2		
3	KANDIDAT C	0018	3	KANDIDAT C	0012	3	KANDIDAT C	0000	3		
4	KANDIDAT D	0044	4	KANDIDAT D	0003	4	KANDIDAT D	0039	4		
5	KANDIDAT E	0042	5	KANDIDAT E	0001	5	KANDIDAT E	0001	5		
6	KANDIDAT F	0000	6	KANDIDAT F	0046	6	KANDIDAT F	0000	6		
7			7	KANDIDAT G	0000	7	KANDIDAT G	0000	7		
8			8	KANDIDAT E	0000	8			8		
9			9			9			9		
10			10			10			10		
11			11			11			11		
12			12			12			12		
13			13			13			13		
14			14			14			14		
15			15			15			15		
16			16			16			16		
17			17			17			17		
18			18			18			18		
19			19			19			19		

PREDSJEDNIK PREDSJEDNIK ČLAN I ČLAN I	IME I PREZIME (SITNAKOPANJE) Veljo Petrovič	POTIS POTIS ČLAN I ČLAN I	IME I PREZIME (SITNAKOPANJE) Veljo Petrovič	POTIS POTIS ČLAN I ČLAN I	IME I PREZIME (SITNAKOPANJE) Veljo Petrovič	POTIS POTIS ČLAN I ČLAN I
--	--	------------------------------------	--	------------------------------------	--	------------------------------------

➤ Izuzetno od prethodno opisane procedure, na biračkom mjestu sa tri člana biračkog odbora, jedan član biračkog odbora čita redne brojeve kandidata ispred kojih su birači u okviru tog političkog subjekta stavljali oznaku, a dva člana biračkog odbora svaki za sebe u svoj Pomoćni obrazac za drugi krug brojanja glasova po kandidatima upisuje uspravne crtice.

➤ Nijedan kandidat u okviru otvorene liste ne može dobiti više glasova nego što je dobio politički subjekt, odnosno može dobiti najviše onoliko glasova koliko je dobio politički subjekt na čijoj listi se nalazi.

Radnja 7. — Pakiranje izbornog materijala

Poslije završenog brojanja glasova za kandidate političkih subjekata i upisanih rezultata iščitavanjem jednog od evidentičara predsjedniku, predsjednik tad uzme sve rolne jednog političkog subjekta, uveže ih novom gumicom i ubaci u odgovarajuću vreću za navedeni nivo vlasti (prema šemi pakovanja) u kojoj su nevažeći glasački listići, i tako redom uveže rolne sa glasačkim listićima svih političkih subjekata i ubaci u odgovarajuću vreću za navedeni nivo vlasti (prema šemi pakovanja).

Poslije toga uzme nova dva plastična pečata, i na prvoj stranici obrasca upiše za vreće koje će pečatiti tim pečatima u odgovarajuću vreću za navedeni nivo vlasti (prema šemi pakovanja) i providna manja, i broj plastičnog pečata kojim je zapečatio providnu zaštitnu vreću u kojoj se nalaze već upakirani neuporabljeni i oštećeni glasački listići za općinsko vijeće.

Nakon toga obrazac potpiše predsjednik i svi članovi biračkog odbora. Predsjednik tada iskine sve žute umnoške obrasca i polijepi ih na zid u biračkom mjestu da svi prisutni mogu vidjeti izborne rezultate, sve zelene umnoške iskine i stavi u kuvertu za predsjednika gradskog/općinskog izbornog povjerenstva, sve crvene umnoške ostavi sebi, a sve plave umnoške iskine i ubaci u odgovarajuću vreću za navedeni nivo vlasti (prema šemi pakovanja) gdje su prebrojani važeći i nevažeći glasački listići za odgovarajuće izborne razine i pečatom čiji je broj upisao u obrazac zapečati vreću.

Original obrazac u koricama ubaci u kuvertu na kojoj piše da je za Centralnu izbornu komisiju BiH. Nakon toga predsjednik dva pomoćna obrasca ubaci u manju providnu vreću zajedno sa izvodom iz Središnjeg biračkog popisa i zapisnikom o radu biračkog odbora i zapečati pečatom čiji je broj upisao na obrascu.

Na ovaj način je birački odbor završio aktivnosti na biračkom mjestu.

➤ **Nakon utvrđivanja rezultata glasovanja i pakiranja izbornog materijala na način kako je to propisano, birački odbor odmah, a najkasnije 12 sati nakon zatvaranja biračkog mjesta, izborni materijal dostavlja izbornom povjerenstvu. Izorno povjerenstvo pri preuzimanju izbornog materijala od biračkog odbora provjerava da li je izborni materijal spakiran na propisan način i potvrđuje prijem u primopredajnom obrascu izbornog materijala BO-IP.**

12. PRAVILNO OBJEDINJAVANJE REZULTATA

- 1.1 Ukoliko birački odbor ne utvrdi pravilno izborne rezultate, gradsko/općinsko izorno povjerenstvo, uz suglasnost Središnjeg izbornog povjerenstva BiH, može naložiti otvaranje vreće sa glasačkim listićima u cilju pravilnog objedinjavanja rezultata.
- 1.2 Ponovno otvaranje vreće vrši se za one izborne razine gdje je došlo do nepravilnog utvrđivanja rezultata glasovanja.
- 1.3 Pravilno objedinjavanje rezultata obavlja isti birački odbor koji je radio na biračkom mjestu, posebno formiran birački odbor ili poseban tim za brojanje, o čemu odlučuje gradsko/općinsko izorno povjerenstvo.
- 1.4 Pravilno objedinjavanje rezultata obavlja se u za to posebno predviđenom prostoru koji osigurava gradsko/općinsko izorno povjerenstvo, u unaprijed određenim terminima i uz prisutstvo akreditiranih promatrača, koje prethodno o mjestu i vremenu ponovljenog brojanja za odobrenu izbornu razinu, obavijesti gradsko/općinsko izorno povjerenstvo na pogodan način.

5. BIRAČKO MJESTO ZA GLASOVANJE U ODSUSTVU

1.1. Procedure glasovanja, brojanja kuverata, evidentiranja podataka u Obrascu za brojno stanje i vođenje Zapisnika o radu biračkog odbora

- a) Na biračkom mjestu za glasovanje u odsustvu primjenjuje se procedura glasovanja utvrđena za redovita biračka mjesta. Biraču koji glasa na biračkom mjestu za glasovanje u odsustvu izdaju se kuverte koje sadrže glasačke listiće koji se izdaju u osnovnoj izbornoj jedinici za koju birač glasa.

➤ **Birač koji glasa u odsustvu, ako ošteti glasački listić, vraća kuvertu s glasačkim listićima, a član biračkog odbora izdaje mu novu kuvertu sa glasačkim listićima.**

- b) Birački odbor prije otvaranja biračkog mjesta za glasovanje u odsustvu obavlja iste radnje kao i birački odbor na redovitim biračkim mjestima, osim što se na tim biračkim mjestima ručno broje kuverte koje sadrže glasačke listiće po osnovnim izbornim jedinicama za koje birači glasuju. Dobivene brojeve prebrojanih kuverti predsjednik unosi u Obrazac za brojno stanje.
- c) Nakon zatvaranja biračkog mjesta za glasovanje u odsustvu birački odbor obavlja sljedeće radnje:
- broji potpise na izvodu iz konačnog Središnjeg biračkog popisa
 - broji neuporabljene kuverte s glasačkim listićima po osnovnim izbornim jedinicama
 - broji kuverte s oštećenim glasačkim listićima po osnovnim izbornim jedinicama ako ih ima
 - upisuje dobivene brojeve u Obrazac za brojno stanje, a neuporabljene kuverte pakira u originalne kutije, oštećene kuverte s glasačkim listićima stavlja u kuvertu A3 s natpisom oštećeni glasački listići te ih pakira u providnu vreću
 - otvara glasačku kutiju i razvrstava kuverte s glasačkim listićima po osnovnim izbornim jedinicama
 - broji kuverte s glasačkim listićima po osnovnim izbornim jedinicama i uvezuje ih gunicama
 - predsjednik upisuje dobiveni broj koverata za svaku osnovnu izbornu jedinicu u Obrazac za brojno stanje
 - upakirane snopove kuverata po osnovnim izbornim jedinicama ubacuju u crvenu vreću
 - upisuje na Obrazac za brojno stanje brojeve pečata providne vreće, crvene vreće i manje providne plastične vreće
 - plavi umnožak Obrasca za brojno stanje stavlja u crvenu vreću i zatvara ju pečatom
 - u providnu manju plastičnu vreću ubacuje original Zapisnika o radu biračkog odbora — ZARBO, izvod iz konačnog Središnjeg biračkog popisa i original Obrasca za brojno stanje te ju pečati predviđenim pečatom
 - u zelenu kuvertu stavlja zeleni umnožak Zapisnika o radu biračkog odbora — ZARBO i zeleni umnožak Obrasca za brojno stanje koji je za predsjednika gradskog/općinskog izbornog povjerenstva
 - crveni umnožaku Obrasca za brojno stanje predsjednik zadržava za sebe.

**PRIMJER PRAVILNO POPUNJENOG OBRASCA ZA BROJNO STANJE
NA BIRAČKOM MJESTU ZA GLASOVANJE U ODSUSTVU – BSO
OBRAZAC SE OBVEZNO POPUNJAVA CRVENOM KEMIJSKOM OLOVKOM**

OBRAZAC ZA BROJNO STANJE (Biračko mjesto za glasanje/glasovanje u odsustvu/odsutnosti)	Naziv općine: TRAVNIK	Broj biračkog mjesta: 09114501	BSO
---	---------------------------------	--	------------

Serijski broj plastičnog pečata-glasačka kutija 1										Serijski broj plastičnog pečata-glasačka kutija 2-ako je potreban!									

Pečat 1

Pečat 2

Pečat 1

Pečat 2

Šifra općine/izborne jedinice za koju se glasa/glasuje _____ →

I: PRIJE OTVARANJA BIRAČKOG MJESTA

1. Broj imena birača na izvodu iz Centralnog/Središnjeg biračkog spiska/popisa (ručno brojati)

17 35 10 2

II : NAKON ZATVARANJA BIRAČKOG MJESTA

3. Broj potpisa na izvodu iz Centralnog/Središnjeg biračkog spiska/popisa (ručno brojati)

13 31 8 0

4. Broj oštećenih koverata sa glasačkim listićima (paketi 2a)

0 0 0 0

5. Broj izdatih koverata sa glasačkim listićima (red/ređak 6+7+8)

13 31 8 0

6. Broj neiskorištenih koverata sa glasačkim listićima (ručno brojati)

7 9 9 5

7. Broj zaduženih koverata sa glasačkim listićima (red/ređak 9+10)

20 40 15 5

III: NAKON OTVARANJA GLASAČKE KUTIJE

8. Broj koverata sa glasačkim listićima za glasanje/glasovanje u odsustvu/odsutnosti

13 31 8 0

IV: Test tačnosti/točnosti

9. Red/ređak 7. = Red/ređak 2; ako nisu isti, upisati razliku

0 0 0 0

Potpisujući se ispod, izjavljujem da ovi brojevi tačno/točno odražavaju izborne aktivnosti na ovom biračkom mjestu.

PREDSJEDNIK	IME (ŠTAMPANIM/TISKANIM SLOVIMA)	POTPIS
ČLAN 1	VELEKO PETROVIĆ	<i>[Signature]</i>
ČLAN 2	MUSTAFA ČEKIĆ	<i>[Signature]</i>
	RAĐEN VIČIĆ	<i>[Signature]</i>

ČLAN 3	IME (ŠTAMPANIM/TISKANIM SLOVIMA)	POTPIS
ČLAN 4	VANJA ČEKIĆ	<i>[Signature]</i>
	TATJANA ČEKIĆ	<i>[Signature]</i>

6. BIRAČKO MJESTO ZA GLASOVANJE NEPOTVRĐENIM – KUVERTIRANIM GLASAČKIM LISTIĆIMA

- Po jedno biračko mjesto u svakoj osnovnoj izbornoj jedinici određeno je za glasovanje nepotvrđenim glasačkim listićima.
- Na biračkom mjestu za glasovanje nepotvrđenim glasačkim listićima biračko pravo ostvaruju sljedeće kategorije birača:
 - birači koji su upisani u izvod iz Središnjeg biračkog popisa za glasovanje izvan BiH, a na dan održavanja izbora zateknu se u zemlji
 - redoviti birači koji se ne nalaze na zaključenom izvodu iz Središnjeg biračkog popisa, a posjeduju važeći identifikacijski dokument iz Poglavlja 4. ovog priručnika i potvrdu o mjestu boravišta, odnosno ukoliko se radi o biračima u Brčko Distriktu BiH pored navedenih dokumenata i dokaz o entitetskom državljanstvu.

1. Procedure glasovanja, brojanja kuverata, evidentiranja podataka u Obrascu za brojno stanje i vođenje Zapisnika o radu biračkog odbora

- a) Središnje izborno povjerenstvo BiH putem gradskog/općinskog izbornog povjerenstva biračkim mjestima određenim za glasovanje nepotvrđenim glasačkim listićima dostavlja popis birača koji su upisani u izvod iz Središnjeg biračkog popisa za birače koji glasuju putem pošte, za tu osnovnu izbornu jedinicu. Navedeni popis služi u svrhu utvrđivanja prava glasovanja putem nepotvrđenih glasačkih listića za ovu kategoriju birača.
- b) Svoje biračko pravo ovi birači ostvaruju u osnovnoj izbornoj jedinici za koju su upisani u Središnjem biračkom popisu da glasuju poštom ili su upisani u Središnji birački popis po prijavljenom boravištu.

➤ **Birači koji promijene boravište iz jedne osnovne izborne jedinice u drugu osnovnu izbornu jedinicu u razdoblju od zaključenja konačnog Središnjeg biračkog popisa do dana izbora, biračko pravo ostvarit će u osnovnoj izbornoj jedinici u kojoj su imali prijavljeno boravište prije dana zaključenja konačnog Središnjeg biračkog popisa.**

- c) Ime birača koji ima pravo glasovati nepotvrđenim glasačkim listićem upisuje se na izvod iz Središnjeg biračkog popisa, koji sadrži sve podatke kao i izvod iz konačnog Središnjeg biračkog popisa. Birač se potpisuje na izvod iz Središnjeg biračkog popisa i glasuje nepotvrđenim kuvertiranim glasačkim listićem koji se pakira u posebnu sigurnosnu bijelu kuvertu.
- d) Član biračkog odbora zadužen za izdavanje glasačkih listića, na temelju identifikacijskog dokumenta birača, ispunjava neophodne podatke na prednjoj stranici kuverte sa nepotvrđenim kuvertiranim glasačkim listićima, na temelju kojih se može provjeriti biračko pravo. Na prednju stranicu kuverte upisuju se sljedeći podatci:
 - broj biračkog mjesta
 - prezime i ime birača
 - jedinstveni matični broj birača
 - datum rođenja
 - trenutna adresa stanovanja koju birač navede
 - naziv i broj predloženog identifikacijskog dokumenta i naziv tijela koje je izdalo dokument.

Primjer pravilno popunjenog obrasca za brojno stanje na biračkom mjestu određeno za glasovanje nepotvrđenim - kuvertiranim glasačkim listićima - BSN

OBRAZAC SE OBVEZNO POPUNJAVA CRVENOM KEMIJSKOM OLOVKOM

OBRAZAC ZA BROJNO STANJE (B.M. za glasanje/glasovanje nepotvrđenim glasačkim listićima)	Naziv općine: TRAVNIK	Broj biračkog mjesta: 091A501MMN	BSN
--	--------------------------	-------------------------------------	-----

Serijski broj plastičnog pečata-Glasačka kutija 1	Serijski broj plastičnog pečata-Glasačka kutija 2 (Ako je potrebno!)
BA 6 7 3 0 0 3 BA 1 6 6 0 1 6	
PEČAT 1 PEČAT 2	PEČAT 1 PEČAT 2

Šifra općine/izborne jedinice za koju se glasa/glasuje →	091 A
DIO I: PRIJE OTVARANJA BIRAČKOG MJESTA	
1. Broj imena na listi/popisu birača koji su registrovani za glasanje/glasovanje putem pošte, a mogu glasovati/glasati nepotvrđenim gl. listićima (ručno brojati)	750
2. Broj primljenih koverata sa glasačkim listićima	75
DIO II: TOKOM GLASANJA/TIJEKOM GLASOVANJA	
3. Broj naknadno primljenih koverata sa glasačkim listićima	0
4. Ukupan broj primljenih koverata sa glasačkim listićima (red 2+3)	75
DIO III: NAKON ZATVARANJA BIRAČKOG MJESTA	
5. Broj potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska/popisa za birače koji su glasali/glasovali nepotvrđenim glasačkim listićima	11
6. Broj upropaštenih koverata sa glasačkim listićima (paket 2n)	0
7. Broj izdanih koverata sa glasačkim listićima (red 5+6)	11
8. Broj neiskorištenih koverata sa glasačkim listićima (ručno brojati)	64
9. Sveukupan broj zaduženih koverata sa glasačkim listićima (red 7+8)	75
DIO IV: NAKON OTVARANJA GLASAČKE KUTIJE	
10. Broj koverata sa nepotvrđenim glasačkim listićima	11
DIO V: Test tačnosti/točnosti	
11. Red 9=red 4; ako nisu isti, upisati razliku	0
12. Red 10 = red 5; ako nisu isti, upisati razliku	0

Serijski broj plastičnog pečata za vreću sa neiskorištenim gl. listićima (providna veća)
BA 0 0 1 1 3 8

Serijski broj plastičnog pečata za vreću sa koveratama sa nepotvrđenim gl. listićima (zelena)
BA 0 1 0 0 3 6

Serijski broj plastičnog pečata za vreću sa dokumentacijom za Centralnu/Središnju izbornu komisiju/povjerenstvo (providna manja)
BA 7 7 0 7 0 3

Potpisujući se ispod, izjavljujem da ovi brojevi tačno/točno odražavaju izborne aktivnosti na ovom biračkom mjestu.

	IME (ŠTAMPANIM/TISKANIM SLOVIMA)	POTPIS
PREDSJEDNIK	DELJKO PETROVIĆ	
ČLAN 1	MUSTAFA LAKOVIĆ	
ČLAN 2	MILADEN VIŠEVIĆ	
ČLAN 3	VANJA LALOVIĆ	
ČLAN 4	TATJANA TRIFKONIĆ	

7. MOBILNI TIM

➤ **Da bi glasovali birači koji su vezani za svoje domove, odnosno koji su vezani za ustanove (prिवorske jedinice, gerijatrijske, distrofičarske ili druge zdravstvene ustanove), izborna povjerenstva formiraju mobilni tim koji će posjetiti ove kategorije birača.**

1. Procedure glasovanja, brojanja kuverata, evidentiranja podataka u Obrascu za brojno stanje i vođenje Zapisnika o radu biračkog odbora (mobilnog tima)

- a) Mobilni tim se sastoji od predsjednika i dva člana. Predsjednik rukovodi radom mobilnog tima i odgovoran je za njegovu zakonitost. Gradsko/općinsko izborna povjerenstvo jedan sat prije otvaranja biračkih mjesta predaje mobilnom timu materijal kako slijedi:
- izvod iz Središnjeg biračkog popisa za birače koji su prijavljeni za glasovanje na ovaj način
 - odgovarajući broj glasačkih listića zapakiranih u zaštitne kuverte, koje su stavljene u personalizirane kuverte na kojima su upisane šifre osnovnih izbornih jedinica za koje se glasa
 - odgovarajući broj pomoćnih glasačkih kutija (kartonske kutije)
 - Obrazac za brojno stanje — mobilni tim
 - potrošni materijal koji je neophodan u procesu rada mobilnog tima
 - Zapisnik o radu biračkog odbora
 - popis birača s adresama i kontakt-telefonima i
 - plan rada mobilnog tima.

➤ **Za potrebe rada na terenu izborna povjerenstva mobilnom timu treba osigurati odgovarajuće motorno vozilo, odnosno odgovarajući prijevoz do birača koji su upisani u izvod iz Središnjeg biračkog popisa za glasovanje putem mobilnog tima.**

➤ **Mobilni tim prilikom posjete birača koji su vezani za ustanove može, radi bržeg i efikasnijeg glasovanja, u suradnji s mjerodavnim osobljem, organizirati glasovanje na način na koji se glasovanje organizira na biračkom mjestu, pridržavajući se pri tomu procedure koja je propisana za glasovanje birača na biračkom mjestu.**

➤ **Mobilni tim za glasovanje dužan je osigurati tajnost glasovanja na način kako je to propisano zakonom i objašnjeno ovim priručnikom.**

➤ **Mobilni tim za glasovanje dužan je pridržavati se plana rada mobilnog tima koji je donijelo izborna povjerenstvo i omogućiti akreditiranim promatračima posmatranje rada mobilnog tima. Akreditirani promatrači mogu promatrati rad mobilnog tima za glasovanje na način kako je to objašnjeno u Poglavlju III. ovog priručnika i ako ne narušavaju privatnost birača koji su vezani za svoje domove, odnosno ako ne narušavaju pravila ponašanja koja su uspostavljena u ustanovama za koje su birači vezani i uz suglasnost mjerodavnog osoblja tih ustanova.**

- b) Po preuzimanju izbornog materijala predsjednik i članovi mobilnog tima obavljaju sljedeće:
- upisuju svoja imena u Zapisnik i potpisuju se u dijelu Zapisnika koji je za to predviđen
 - upisuju broj birača s izvoda iz Središnjeg biračkog popisa na predviđeno mjesto u Obrascu za brojno stanje
 - ručno broje primljene personalizirane zaštitne kuverte sa kompletima glasačkih listića prema zaporkama osnovnih izbornih jedinica za koje se glasuje, a prema biračkoj opciji birača koji su upisani u izvod iz Središnjeg biračkog popisa i upisuju taj broj u Obrazac za brojno stanje
 - formiraju pomoćnu glasačku kutiju i stavljaju papirni samoljepljivi pečat na otvor glasačke kutije i
 - upisuju serijske brojeve pečata s pomoćne glasačke kutije u Obrazac za brojno stanje.

- c) Glasovanje birača putem Mobilnog tima traje neprekidno tijekom dana, sa početkom u 7.00 sati i završetkom u 19.00 sati.**
- d) Glasovanje birača koji glasuju putem mobilnog tima ne razlikuje se od načina glasovanja utvrđenog za biračka mjesta
- e) Mobilni tim prilikom rada na terenu, nakon glasovanja birača na određenoj lokaciji, samoljepljivom vrpcom lijepi otvor glasačke kutije koji potpisuju predsjednik i članovi mobilnog tima
- f) Nakon završetka rada na terenu, mobilni tim stavlja na otvor pomoćne glasačke kutije samoljepljivi papirni pečat na koji se potpisuju predsjednik i članovi mobilnog tima, a serijski broj pečata evidentira na dodatnom Obrascu za brojno stanje
- g) U Zapisnik o radu mobilnog tima, koji potpisuju predsjednik i oba člana, upisuju se važniji događaji tijekom njihovog rada na terenu
- h) Nakon završenog obilaska svih birača čija se imena nalaze na izvodu iz Središnjeg biračkog popisa, mobilni tim odlazi u sjedištu gradskog/općinskog izbornog povjerenstva i obavlja sljedeće radnje:
- broji potpise na izvodu iz Središnjeg biračkog popisa
 - broji neuporabljene kuverte s glasačkim listićima po osnovnim izbornim jedinicama
 - broji kuverte s oštećenim glasačkim listićima po osnovnim izbornim jedinicama ako ih ima
 - upisuje dobivene rezultate u Obrazac za brojno stanje, a neuporabljene kuverte pakira u originalne kutije, oštećene kuverte s glasačkim listićima stavlja u kuvertu A3 s natpisom oštećeni glasački listići te ih pakiraju u providnu vreću
 - otvara glasačku kutiju
 - broji kuverte s glasačkim listićima po osnovnim izbornim jedinicama i uvezuje ih gumičom
 - predsjednik upisuje dobiveni broj koverata s glasačkim listićima po osnovnim izbornim jedinicama u Obrazac za brojno stanje
 - upakirane kuverte s glasačkim listićima po osnovnim izbornim jedinicama ubacuju u narančastu vreću
 - upisuje na Obrazac za brojno stanja brojeve pečata providne vreće, narančaste vreće i manje providne vreće
 - plavi umnožak Obrasca za brojno stanje stavlja u narančastu vreću i zatvara ju pečatom;
 - u manju providnu vreću ubacuje original Zapisnika o radu biračkog odbora — ZARBO, izvod iz Središnjeg biračkog popisa i original Obrasca za brojno stanje te ju pečati predviđenim pečatom
 - u zelenu kuvertu stavlja i zeleni umnožak za predsjednika gradskog/ općinskog izbornog povjerenstva
 - crveni umnožak Obrasca za brojno stanje predsjednik zadržava za sebe.
- i) **Mobilni tim svoj izborni materijal predaje izbornom povjerenstvu u njegovom sjedištu.**

NAPOMENA: Personalizirane zaštitne kuverte koje se koriste za glasovanje putem mobilnog tima istog su izgleda i sadržaja kao kuverte koje se koriste za glasovanje nepotvrđenim glasačkim listićima.

VIDI: 6. BIRAČKO MJESTO ZA GLASOVANJE NEPOTVRĐENIM GLASAČKIM LISTIĆIMA.

8.

KAZNENE ODREDBE

8. KAZNENE ODREDBE

1. SANKCIJE PROPISANE IZBORNIM ZAKONOM BiH (POGLAVLJE 19A)

Za kršenje odredbi Izbornih zakona u Bosni i Hercegovini predviđene su prekršajne sankcije i to novčane u iznosu najmanje 200,00 KM pa do 10.000,00 KM, kao i zabrana angažiranja u izornoj administraciji od 4 godine.

Za utvrđivanje prekršaja i izricanja sankcija mjerodavno je Središnje izborno povjerenstvo Bosne i Hercegovine, a u nekim lakšim prekršajima i općinsko/gradsko izborno povjerenstvo.

U dosadašnjoj praksi Središnje izborno povjerenstvo BiH je poslije svakog izbornog ciklusa provodilo postupke i izricalo na stotine ovih kazni.

Prekršitelji zakona su najčešće iz izborne administracije gotovo isključivo predsjednici i članovi biračkih odbora, i to zbog propusta učinjenih nenamjerno (nehat) ili propustima da se neka radnja uradi ili da se uradi na način propisan Zakonom.

Najčešća situacija je ona iz članka 5.25 Izbornog zakona BiH gdje obrasci nisu popunjeni sukladno tamo propisanim načinom.

Istina, izbori su a time i obrasci komplicirani, ali pod pretpostavkom da su članovi biračkih odbora, odnosno predsjednici, prošli obveznu obuku i ako su pažljivi, njihova popuna ne bi trebala predstavljati poseban problem.

Prekršaji utvrđeni Izbornim zakonom BiH su i za predsjednika ako ne odredi dužnosti članovima biračkog odbora na dan glasovanja za njega i članove, i ako ne:

- upisuje podatke u zapisnik o radu biračkog odbora koji su tamo predviđeni
- ne objasni biraču način glasovanja
- ne osigura mu da to može učiniti tajno
- ne utvrdi identitet birača i omogući mu da se potpiše za to predviđeno mjesto na biračkom popisu ili
- pomaže osobi tijekom glasovanja na način suprotan Izbornom zakonu BiH.

Valja napomenuti da su ove prekršajne – administrativne sankcije predviđene samo ako nema namjere da se utječe na izborni proces, odnosno da su one posljedice površnosti, neobučenosti, umora, nepažnje i sl., i da nema značajnih posljedica na izborni proces.

Generalno gledajući, svaki propust zbog kojeg nije bilo moguće utvrditi rezultate izbora na biračkom mjestu pa su oni morali biti utvrđivani ponovnim brojanjem ili poništavanjem izbora na tome glasačkom mjestu, povlači za sobom utvrđivanje prekršajne odgovornosti.

U nastavku teksta prikazani su primjeri Odluka kojim se izriču novčane kazne, kao i kazne zabrane angažiranja za rad u biračkim odborima, a koje je donijelo Središnje izborno povjerenstvo Bosne i Hercegovine zbog kršenja odredbi članka 5.10, članka 5.25 i članka 5.26 Izbornog zakona BiH, kao i Rješenja Suda Bosne i Hercegovine kojim se žalbe na navedene odluke odbijaju kao neosnovane.



Na osnovu člana 6.7 stav (1) tačke 1. i 4. i člana 19.8 stav (1) tačka t) a) u vezi člana 2.3 stav (1) tačka 5. Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13 i 7/14), u postupku utvrđivanja kršenja odredaba Izbornog zakona Bosne i Hercegovine od strane _____, člana biračkog odbora na biračkom mjestu _____, Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine je na 5. sjednici održanoj 04.02.2016. godine d o n i j e l a

ODLUKU

(1) _____, član biračkog odbora na biračkom mjestu _____ odgovoran je što je na dan održavanja Općih izbora 2014. godine 12.10.2014. godine u obrascu za zbirne rezultate (većinski glas) za Nivo 401-Predstavnički dom Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine-izborna jedinica 1 pogrešno utvrdio broj osvojenih glasova za pojedine kandidate političke stranke _____, što je dovelo do promjene redoslijeda kandidata na kandidatskoj listi navedene političke stranke,

čime je prekršio odredbu člana 5.25 stav (1) tačka 3) Izbornog zakona BiH, pa mu se na osnovu člana 6.7 stav (1) tačke 1) i 4) Izbornog zakona BiH i primjenom člana 19.8 stav (1) tačka t) ovog zakona, izriče:

- a) novčana kazna u iznosu od 200,00 KM (slovima: dvijestotine konvertibilnih maraka) i
- b) zabrana angažovanja za rad na biračkom mjestu, odnosno u organima nadležnim za provođenje izbora na period od četiri (4) godine, računajući od dana pravosnažnosti ove odluke.

(2) Novčanu kaznu imenovani je dužan uplatiti u roku od osam dana od dana pravosnažnosti ove odluke, na račun Ministarstva finansija i trezora BiH.

O b r a z l o ž e n j e

Postupajući po naredbi Centralne izborne komisije BiH, tim za ponovno brojanje u Glavnom centru za brojanje, nakon ponovnog brojanja glasačkih listića na ovom biračkom mjestu za Nivo 401-Predstavnički dom Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine-izborna jedinica 1 je utvrdio:

- a) broj važećih glasova koje su osvojili kandidati _____ i
- b) da je došlo do promjene u redoslijedu kandidata na kandidatskoj listi _____ jer su kandidati pod rednim _____, kandidat pod rednim brojem _____ i kandidat pod rednim _____ zamijenili mjesta.

Na osnovu naprijed utvrđenog činjeničnog stanja Centralna izborna komisija BiH je u skladu sa članom 6.7 stav (1) tačke 1. i 4. i članom 19.8 stav (1) tačka t) Izbornog zakona BiH, odlučila kao u dispozitivu ove odluke, smatrajući da je izrečena kazna srazmjerna učinjenom prekršaju.

Pravna pouka: Nezasadovoljna strana ima pravo u roku od dva dana od dana prijema ove odluke podnijeti žalbu Apelacionom odjeljenju Suda Bosne i Hercegovine preko Centralne izborne komisije BiH (član 6.9 stav (1) i (2) Izbornog zakona BiH).

Broj:
Sarajevo, 04.02.2016. godine

Predsjednik

Dr. Ahmet Šantić

Dostavljeno:
1. Imenovanom
2. Općinskoj izbornoj komisiji

Primjer 1: Odluka Središnjeg izbornog povjerenstva BiH - izrečena novčana kazna i zabrana angažiranja zbog kršenja odredbi članka 5.25 Izbornog zakona BiH

Sud Bosne i Hercegovine
Суд Босне и Херцеговине

Broj: S1 3 IZ 020927 16 IZ
Sarajevo, 18.02.2016.godine

BOSNA I HERCEGOVINA
SUD BIH
CENTRALNA IZBORNA KOMISIJA
SUD BIH
CENTRALNA IZBORNA KOMISIJA

22-02-2016

05-1-07-1-969.177

Sud Bosne i Hercegovine

RJEŠENJE

Žalba se odbija.

Obrazloženje

Prikom izricanja novčane kazne Centralna izborna komisija BiH je pravilno cijenila težinu učinjenih povreda iz člana 5.25 Izbornog zakona BiH i stepen odgovornosti žalioca, kao i činjenicu da je isti odslušao cjelokupnu obuku rada biračkog odbora prema Planu i programu stalne edukacije članova organa za potvrđivanje izbora i da je stim u vezi bio kompetentan na propisani način izborne rezultate unijeti u odgovarajuće obrasce. Izrečena jedinstvena novčana kazna je određena u granicama propisanim članom 19.8 stav 1. tačka f) Izbornog zakona Bosne i Hercegovine. Za ovu povredu zakonom je propisan minimum novčane kazne

od 200,00 KM i maksimum od 1.000,00 KM. Kako je žalilac član biračkog odbora njegova odgovornost nije veća u odnosu na članove biračkog odbora, to je istome i pravilno dosuđen iznos novčane kazne od 200,00 KM koji predstavlja minimuma novčane kazne.

Centralna izborna komisija je pravilno postupila odredivši žalioцу i mjeru zabrane angažovanja za rad na biračkom mjestu, odnosno u organima nadležnim za provođenje izbora na period od 4 (četiri) godine, računajući od dana pravosnažnosti osporavane odluke, nalazeći da je izrečena mjera obavezna kod izricanja novčane kazne.

Iz navedenih razloga Apelaciono upravno vijeće ovog suda nalazi da je pobijana odluka Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine pravilna i zakonita a žalba neosnovana, pa je istu primjenom odredbe člana 81. stav 1. Zakona o upravnim sporovima Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“ br. 19/02 do 74/10) valjalo odbiti.



Podsjednik vijeća
Sudija

Primjer 1: Rješenje Suda BiH – Žalba se odbija



Na osnovu člana 6.7 stav (1) tačke 1. i 4. i člana 19.8 stav (1) tačka t) Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08 i 32/10), u postupku utvrđivanja kršenja odredaba Izbornog zakona Bosne i Hercegovine od strane _____, Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine je na 51. sjednici održanoj 10.08.2011. godine donijela

ODLUKU

(1) Utvrđuje se da je _____ predsjednik biračkog odbora na biračkom mjestu _____, na dan održavanja Općih izbora 2010. godine 03.10.2010. godine, odgovoran što nije popunio odgovarajuće obrasce i iste dostavio Izornoj komisiji _____ i na taj način postupao suprotno odredbama člana 5.25 i 5.26 Izbornog zakona Bosne i Hercegovine, pa mu se na osnovu člana 6.7 stav (1) tačka 1. i 4. Izbornog zakona Bosne i Hercegovine i primjenom člana 19.8 stav (1) tačka t) ovog zakona, izriče:

- novčana kazna u iznosu od 400,00 KM (slovima: četiri stotine konvertibilnih maraka) i
- zabrana angažiranja za rad na biračkom mjestu, odnosno u organima nadležnim za provedbu izbora na period od četiri (4) godine, računajući od dana pravosnažnosti ove odluke.

Obrazloženje

Izborna komisija _____ nakon održanih izbora dostavila Centralnoj izornoj komisiji BiH glasački materijal sa svih biračkih mjesta.

Centralna izborna komisija BiH je nakon provjere biračkog materijala sa biračkog mjesta _____, utvrdila da nije dostavljen obrazac za zbirne rezultate ZR (otvorena lista), obrazac za zbirne rezultate ZR (većinski glas) po političkim subjektima i obrasci za zbirne rezultate ZR (većinski glas) po kandidatima za Predstavnički dom Parlamenta Federacije BiH- izborna jedinica 2 402.

Odgovornost _____ predsjednika biračkog odbora, za navedenu nepravilnost, se zasniva na činjenici, da je učestovovao u brojanju glasačkih listića i popunjavanju obrazaca, što je svojim potpisom na Obrascu za zbirne rezultate ZR (otvorena lista) za Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH i potvrdio, zatim na odredbi člana 2.20 stav (1) Izbornog zakona BiH koji propisuje da birački odbor neposredno rukovodi radom biračkog mjesta, osigurava pravilnost i tajnost glasanja i evidentira rezultate kao i na odredbi člana 22. stav (1) Pravilnika o načinu provođenja izbora u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", 37/10, 71/10 i 22/11) (daljnjem tekstu: Pravilnik), koji između ostalog, propisuje, da predsjednik upravlja radom biračkog odbora i da je zajedno sa članovima biračkog odbora odgovoran za zakonitost rada na biračkom mjestu...

Na osnovu naprijed utvrđenog činjeničnog stanja i ocjene svakog dokaza posebno i svih dokaza zajedno, te nesporno utvrđene odgovornosti _____ predsjednika biračkog odbora na biračkom mjestu _____, Centralna izborna komisija BiH je u skladu sa članom 6.7 stav (1), tačke 1. i 4. i članom 19.8 stav (1) tačka t) Izbornog zakona BiH, odlučila kao u dispozitivu ove odluke.

Pravna pouka: Nezadovoljna strana ima pravo u roku od dva dana od dana prijema ove Odluke podnijeti žalbu Apelacionom odjelu Suda Bosne i Hercegovine preko Centralne izborne komisije BiH (član 6.9 stav (1) i (2) Izbornog zakona BiH).

Broj: / 11
Sarajevo, 10.08.2011. godine

Zamjenjuje predsjednicu

Stjepan Mikić, član

Dostavljeno:
1. Imenovanom
2. Izornoj komisiji

Primjer 2: Odluka Središnjeg izbornog povjerenstva BiH - izrečena novčana kazna i zabrana angažiranja zbog kršenja odredbi članka 5.25 i 5.26 Izbornog zakona BiH

03-2-1-1117 33

Broj: IZ-101/11
Sarajevo, 20.09.2011. godine

PRILAZILO:	3-2011
OT-L-07-S-627/11	

4860

**CENTRALNA IZBORNA KOMISIJA
BOSNE I HERCEGOVINE
Ulica Danijela Ozme broj 7
SARAJEVO**

RJEŠENJE

Žalba se odbija

Образложење

Ovo vijeće smatra da su neosnovani navodi podnosioca žalbe da je Birački odbor sa navedenog biračkog mjesta postupao u skladu sa članom 5.26. Izbornog zakona BiH, da je svu dokumentaciju i materijale za izbore sa obrascima iz člana 5.18 predao nadležnoj Izornoj komisiji. Naime, uvidom u spise predmeta ovo vijeće je zaključilo da je donosilac ožalbene odluke na pravilan i zakonit način utvrdio da je žalitelj učestvovao u brojanju glasačkih listića i da je to potvrdio svojim potpisom na Obrascu za zbirne rezultate ZR (otvorena lista) za Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH. Članom 2.20 stav 1. Izbornog zakona BiH propisano je da birački odbor neposredno rukovodi radom biračkog mjesta, osigurava pravilnost i tajnost glasanja i evidentira rezultate, a član 22. stav 1. Pravilnika o načinu provođenja izbora u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“ broj: 37/10 do 22/11) propisuje da predsjednik upravlja radom biračkog odbora i da je zajedno sa članovima biračkog odbora odgovoran za zakonitost rada na biračkom mjestu. Razlozi koje žalilac navodi a zbog kojih traži umanjene kazne ovo vijeće ne smatra pravno relevantnim, jer je žalilac zaposlen, ne izražava ni ženu a ni djecu, a kao predsjednik biračkog odbora ima veću odgovornost od članova biračkog odbora za utvrđene propuste u radu te je izrečena kazna primjerena učinjenoj povredi Izbornog zakona Bosne i Hercegovine.

Iz navedenih razloga Apelaciono vijeće nalazi da je pobijana odluka Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine pravilna i zakonita a žalba neosnovana, pa je istu primjnom člana 81. stav 1., druga rečenica, Zakona o upravnim sporovima Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“ broj 19/02 do 74/10) valjalo odbiti.

ZAPISNIČAR



PREDSJEDNIK VIJEĆA



Na osnovu člana 6.7 tačka 1. i 4. a u vezi člana 5.10 Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08 i 32/10), u postupku utvrđivanja kršenja odredaba Izbornog zakona Bosne i Hercegovine od strane _____, Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine je na 63. sjednici održanoj 26.10.2011. godine donijela

ODLUKU

(1) Utvrđuje se da je _____ član biračkog odbora na biračkom mjestu _____ u Osnovnoj izbornoj jedinici _____, na dan održavanja Općih izbora 2010. godine 03.10.2010. godine, odgovoran što nije osigurao da glasanje pojedinih birača bude tajno i da se obavlja lično, i na taj način postupio suprotno odredbi člana 5.10 Izbornog zakona Bosne i Hercegovine, pa mu se na osnovu člana 6.7 tačka 1. i 4. Izbornog zakona Bosne i Hercegovine, izriče:

- a) novčana kazna u iznosu od 200,00 KM (slovima: dvije stotine konvertibilnih maraka) i
- b) zabrana angažiranja za rad na biračkom mjestu, odnosno u organima nadležnim za provedbu izbora na period od četiri (4) godine, računajući od dana pravosnažnosti ove odluke.

Obrazloženje

Opštinska izborna komisija _____ je nakon održanih izbora dostavila Centralnoj izbornoj komisiji BiH glasački materijal sa svih biračkih mjesta u Osnovnoj izbornoj jedinici _____.

U Glavnom centru za brojanje prilikom kontrole Zapisnika o radu biračkog odbora, Centralna izborna komisija BiH je utvrdila da je u djelu Zapisnika o radu biračkog odbora sa biračkog mjesta _____ u Osnovnoj izbornoj jedinici _____, Obrazac Z 7- mišljenje ili primjedbe člana biračkog odbora, birača, akreditovanog posmatrača, od strane posmatrača na više mjesta evidentirano da je jedno lice pomagalo da glasaju dva birača.

Odgovornost _____ za navedenu nepravilnost, se zasniva na činjenici, da obavljajući funkciju člana biračkog odbora, nije spriječio da jedno lice pomogne da glasaju dva birača, odnosno što nije osigurao da glasanje pojedinih birača bude tajno i da se obavlja lično, kako je propisano odredbom člana 5.10 Izbornog zakona BiH, zatim na odredbi člana 2.20 stav (1) Izbornog zakona BiH koji propisuje da birački odbor neposredno rukovodi radom biračkog mjesta, osigurava pravilnost i tajnost glasanja i evidentira rezultate kao i na odredbi člana 22. stav (1) Pravilnika o načinu provođenja izbora u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", 37/10, 71/10 i 22/11) (daljnjem tekstu: Pravilnik) koji između ostalog, propisuje, da predsjednik upravlja radom biračkog odbora i da je zajedno sa članovima biračkog odbora odgovoran za zakonitost rada na biračkom mjestu . . .

(1) Pravilnika i da nije spriječio ovu nepravilnost, odnosno osigurao zakonitost rada biračkog odbora.

Pravna pouka: Nezadovoljna strana ima pravo u roku od dva dana od dana prijema ove Odluke podnijeti žalbu Apelacionom odjelu Šuda Bosne i Hercegovine preko Centralne izborne komisije BiH (član 6.9 stav (1) i (2) Izbornog zakona BiH).

Broj: 05-1-07-5-512/11
Sarajevo, 26.10.2011. godine

Predsjednik
Branko Petrić

Dostavljeno:
1. Imenovanom
2. Opštinskoj izbornoj komisiji
(nakon pravosnažnosti ove odluke)
3. a/a

Primjer 3: Odluka Središnjeg izbornog povjerenstva BiH - izrečena novčana kazna i zabrana angažiranja zbog kršenja odredbi članka 5.10 Izbornog zakona BiH

07-L [signature]

Broj: Iž-137/11
Sarajevo, 09.11.2011. godine

PREDSJEDNIK VIJEĆA	PREDSJEDNIK VIJEĆA	PREDSJEDNIK VIJEĆA
07-L	07-L	07-L

CENTRALNA IZBORNA KOMISIJA
BOSNE I HERCEGOVINE
Ulica Danijela Ozme broj 7
SARAJEVO

56

RJEŠENJE

Žalba se odbija

Obrazloženje

Po ocjeni ovog vijeća, donosilac ožalbene odluke je pravilno utvrdio da su na navedenom biračkom mjestu učinjene nepravilnosti po pitanju osiguranja da glasanje birača bude tajno i da se obavlja lično i da su time učinjene povrede odredaba člana 5.10 Izbornog zakona Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“ broj: 23/01 do 32/10) kao i odredbe člana 22. stav 1. Pravilnika o načinu provođenja izbora u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“ broj: 37/10 do 22/11). Kako je žalilac obavljao funkciju člana biračkog odbora na navedenom biračkom mjestu, bio je dužan da osigura da glasanje pojedinih birača bude tajno i da se obavlja lično, u skladu sa izbornim zakonom BiH, pa je, po mišljenju ovog vijeća, odgovoran prema odredbama članova 5.10. i 2.20. stav 1. izbornog zakona BiH kao i odredbi člana 22. stav 1. Pravilnika o načinu provođenja izbora u Bosni i Hercegovini za zakonitost rada na biračkom mjestu.

U pogledu prigovora žalioca na finansijsku nemogućnost plaćanja novčane kazne, ovaj sud nalazi da je žalioцу kazna izrečena u minimalnom iznosu, da je izricanje ove kazne obligatorno i da ne postoji mogućnost oslobađanja žalioца od obaveze plaćanja izrečene novčane kazne. Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine je prilikom izricanja ovakve minimalne kazne uzela u obzir sve činjenice i okolnosti koje je žalilac naveo u svojoj žalbi.

Iz navedenih razloga Apelaciono vijeće nalazi da je pobijana odluka Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine pravilna i zakonita a žalba neosnovana, pa je istu primjnom člana 81. stav 1. , druga rečenica Zakona o upravnim sporovima Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“ broj: 19/02 , 88/07, 83/08 i 74/10) valjalo odbiti.

ZAPISNIČAR

Titlo



PREDSJEDNIK VIJEĆA
SUDIJA

2. ZLOUPOTREBA BIRAČKOG PRAVA I IZBORNA PŘEVARA (KRIVIČNI ZAKON BiH, KRIVIČNI ZAKON RS I KRIVIČNI ZAKON FBIH)

Međutim, ako kod bilo koga postoji namjera da se nedozvoljenim radnjama utječe na izborni proces i rezultate izbora, to ulazi u sferu kaznenog dijela takvog kaznenog postupka.

Pošto su ovo Opći izbori, odnosno biraju se tijela vlasti na razini BiH, razini entiteta, odnosno kantona na razini jednog entiteta za kaznena dijela učinjena iz poglavlja kaznenih dijela protiv izbornog prava mjerodavna su tijela BiH i entiteta u primjeni Kaznenog zakona BiH, Kaznenog zakona RS i Kaznenog zakon FBIH.

U svim tim zakonima su manje-više na istovjetan način opisane radnje koje predstavljaju biće nekog od krivičnih dijela.

Pored novčane, predviđene su i zatvorske kazne od općeg minimuma pa maksimalno od 1 (jedne), 3 (tri) i 5 (pet) godina.

Neka od ovih kaznenih djela mogu učiniti i pripadnici izborne administracije, biračkog odbora i izbornog povjerenstva u okvirima svoje dužnosti i to predstavlja otežavajuću okolnost, za što je predviđena i viša kazna.

Kazneno djelo propisano u svim ovim zakonima, rezervirano isključivo za članove biračkih odbora, jeste izborna prijevarena, koje glasi:

"Tko dodavanjem, oduzimanjem, brisanjem glasova ili na neki drugi način falsificira rezultate izbora ili glasovanja kaznit će se zatvorom od šest (RS), tri (FBIH) pa do pet godina".

Također, članovi biračkog odbora su najčešće u prilici, mada tu priliku koriste ili mogu rabiti i drugi da učine kaznena djela povreda tajnosti glasovanja i uništavanja izbornih isprava. Ako ova djela učine članovi biračkih odbora, to je otežavajuća okolnost i za to je predviđena zatvorska kazna od dvije do pet godina.

Druga kaznena djela su podmićivanje pri izborima ili glasovanju, zlouporaba biračkog prava i povreda slobode opredjeljenja birača, koju najčešće čine osobe izvan izborne administracije, odnosno oni čija se imena nalaze na glasačkim listićima ili netko u ime njih.

Izvodi iz svih kaznenih zakona sa kaznenim dijelima iz Izbornog procesa se nalaze na posebnim plakatima tiskanim u organizaciji Središnjeg izbornog povjerenstva BiH i distribuirani svim biračkim odborima koji su ih dužni istaknuti na vidno mjesto ispred ili u prostoriji za glasovanje, da bi se svi birači koji dolaze na biračko mjesto mogli upoznati s tim, a članovi biračkih odbora ih uputiti na to.

Što su dužnosti i obveze, tj. mogućnosti predsjednika, odnosno biračkog odbora kao tijela, ukoliko se na biračkom mjestu, njegovoj okolini ili bilo gdje pojavi situacija koja bi mogla rezultirati kaznenim dijelom:

1. Prevencija – birački odbor je dužan postupati i od svih drugih zahtijevati da postupaju po procedurama propisanim Zakonom, podzakonskim spisima ili instrukcijama Središnjeg izbornog povjerenstva BiH i općinskog/gradskog izbornog povjerenstva. To se odnosi na dan pred izbore, na dan izbora pa sve do predaje izbornog materijala gradskom/općinskom izbornom povjerenstvu.

2. Ako bilo tko narušava utvrđenu proceduru ili poduzima neku radnju ili postupak koji su opisani u nekom od kaznenih djela sa onih plakata na ulazu na biračko mjesto, potrebno je opomenuti, a događaj zabilježiti na adekvatan i povjerljiv način.

3. U slučaju neuspjeha, odnosno da je zabranjena radnja tijekom ili je završena, neophodno je prema datoj situaciji obavijestiti općinsko/gradsko izbornom povjerenstvo,

a po potrebi pozvati i policiju, za što je mjerodavan isključivo predsjednik biračkog odbora, odnosno njegov zamjenik koji se u datom trenutku nalazi na biračkom mjestu.

4. U slučaju opasnosti po izborni proces neophodno je prekinuti glasovanje na biračkom mjestu i poduzeti sve ono što je potrebno da se osiguraju uvjeti za nastavak glasovanja, a jedina tijela za suradnju su općinsko /gradsko izborno povjerenstvo i policija, uz koju može biti eventualno i tužitelj.

5. Preporučuje se da se u kritičnim situacijama u proces ne involviraju političke stranke, kandidati, mediji ili bilo tko od trećih nepozvanih osoba.

6. Sva događanja koja odudaraju od redovitog toka stvari treba detaljno navesti u zapisnik o radu biračkog odbora, dokumentirati, potpisati i zatim ga zaštititi.

Kaznenim zakonom BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/07, 8/10, 47/14, 22/15 i 40/15 i 35/18) članci 150. — 155. su propisane sankcije za teže povrede izbornih procedura, pri čemu je najblaža zapriječena mjera novčana kazna ili šest mjeseci zatvora, a najveća zapriječena mjera pet godina zatvora.

Kaznenim zakonom Republike Srpske ("Službeni glasnik RS", br. 64/17), člancima 215. — 223. propisane su sankcije za teže povrede izbornih procedura, pri čemu je najblaža zapriječena mjera novčana kazna ili šest mjeseci zatvora, a najveća zapriječena mjera pet godina zatvora.

Kaznenim zakonom Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH", br. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 59/14, 76/14, 46/16 i 75/17), člancima 194. — 199.a propisane su sankcije za teže povrede izbornih procedura, pri čemu je najblaža zapriječena mjera novčana kazna ili tri mjeseca zatvora, a najveća zapriječena mjera pet godina zatvora.

Literatura

- Izborni zakon Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj: 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 i 31/16)
- Pravilnik o provođenju izbora ("Službeni glasnik BiH", br. 29/18)
- Uputa o vrstama, načinu i rokovima za određivanje biračkih mjesta ("Službeni glasnik BiH", br. 37/14 i 29/18)
- Uputa o uvjetima i procedurama za akreditiranje izbornih promatrača u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 29/18)
- Pravilnik o utvrđivanju kvalifikacija i postupku imenovanja članova biračkih odbora — prečišćeni tekst ("Službeni glasnik BiH", br. 29/18).

9.

SHEME PAKIRANJA

9. ŠEME PAKIRANJA IZBORNOG MATERIJALA

Šema pakovanja/pakiranja izbornog materijala na redovnom biračkom mjestu u F BiH

Predsjedništvo BiH – NIVO 701/702

Siva zaštitna vreća



1. Prebrojani važeći glasački listići
2. Providna plastična vreća sa:
Koverta - nevažeći glasački listići /Obrazac za zbirne rezultate ZR većinski glas (plava kopija)

Providna zaštitna vreća (veća)



1. Neiskorišteni glasački listići (upakovani u originalne kutije)
2. Koverta oštećeni glasački listići

Parlamentarna skupština BiH – NIVO 511- 515

Plava zaštitna vreća



1. Prebrojani važeći glasački listići
2. Providna plastična vreća sa:
Koverta - nevažeći glasački listići /Obrazac za zbirne rezultate ZR otvorena lista (plava kopija)

Providna zaštitna vreća (veća)



1. Neiskorišteni glasački listići (upakovani u originalne kutije)
2. Koverta oštećeni glasački listići

Zastupnički dom Parlamenta F BiH – NIVO 401- 412

Ljubičasta zaštitna vreća



1. Prebrojani važeći glasački listići
2. Providna plastična vreća sa:
3. Koverta - nevažeći glasački listići /Obrazac za zbirne rezultate ZR otvorena lista (plava kopija)

Providna zaštitna vreća (veća)



1. Neiskorišteni glasački listići (upakovani u originalne kutije)
2. Koverta oštećeni glasački listići

Kantonalna skupština – NIVO 201 - 210

Bordo crvena zaštitna vreća



1. Prebrojani važeći glasački listići
2. Providna plastična vreća sa:
Koverta - nevažeći glasački listići /Obrazac za zbirne rezultate ZR otvorena lista (plava kopija)

Providna zaštitna vreća (veća)



1. Neiskorišteni glasački listići (upakovani u originalne kutije)
2. Koverta oštećeni glasački listići

Providna zaštitna vreća (manja)



1. Knjige pomoćnih obrazaca
2. Izvod iz Centralnog biračkog spiska
3. Zapisnik o radu biračkog odbora
(original u koricama)

Koverta za Predsjednika biračkog odbora:



1. Obrazac brojnog stanja (crvena kopija)
2. Obrazac za zbirne rezultate ZR većinski glas za nivo 701/702 (crvena kopija)
3. Obrazac za zbirne rezultate ZR otvorena lista za niveoe 200,400,500 (crvena kopija)

Koverta za Predsjednika izborne komisije:



1. Obrazac brojnog stanja (zelena kopija)
2. Obrazac za zbirne rezultate ZR većinski glas za nivo 701/702 (zelena kopija)
3. Obrazac za zbirne rezultate ZR otvorena lista za niveoe 200,400,500 (zelena kopija)
4. Zapisnik o radu biračkog odbora (zelena kopija)



Koverta A3 za Centralnu izbornu komisiju BiH

1. Obrazac brojnog stanja (original)
2. Obrazac za zbirne rezultate ZR većinski glas za nivo 701/702 (original)
3. Obrazac za zbirne rezultate ZR otvorena lista za niveoe 200,400,500 (original)

NAPOMENA:

**Na svaku vreću potrebno je
upisati broj biračkog mjesta !**

Šema pakovanja/pakiranja izbornog materijala na biračkom mjestu za glasanje u odsutnosti u FBiH

Crvena zaštitna vreća



1. Prebrojane koverta sa setovima glasačkih listića uvezane po izbornim jedinicama
2. Obrazac brojnog stanja (plava kopija)

Providna zaštitna vreća (veća)



1. Neiskorištene koverta sa setovima glasačkih listića upakovane u originalne kutije
2. Oštećene koverta sa setovima glasačkih listića

Providna zaštitna vreća (manja)



1. Obrazac brojnog stanja (original u koricama)
2. Zapisnik o radu biračkog odbora (original ukoricama)
3. Izvod iz Centralnog biračkog spiska

Koverta za Predsjednika biračkog odbora:



1. Obrazac brojnog stanja (crvena kopija)

Koverta za Predsjednika izborne komisije:



1. Obrazac brojnog stanja (zelena kopija)
2. Zapisnik o radu biračkog odbora (zelena kopija)

NAPOMENA:
na svaku vreću potrebno je upisati broj biračkog mjesta !

Šema pakovanja/pakiranja izbornog materijala na biračkom mjestu ovlaštenom za izdavanje nepotvrđenih glasačkih listića u FBiH

Zelena zaštitna vreća



1. Prebrojane koverta sa nepotvrđenim glasačkim listićima
2. Obrazac brojnog stanja (plava kopija)

Providna zaštitna vreća (veća)



1. Neiskorištene koverta sa setovima glasačkih listića upakovane u originalne kutije
2. Oštećene koverta sa setovima glasačkih listića

Providna zaštitna vreća (manja)



1. Obrazac brojnog stanja (original u koricama)
2. Zapisnik o radu biračkog odbora (original u koricama)

Koverta za Predsjednika biračkog odbora:



1. Obrazac brojnog stanja (crvena kopija)

Koverta za Predsjednika izborne komisije:



1. Obrazac brojnog stanja (zelena kopija)
2. Zapisnik o radu biračkog odbora (zelena kopija)
3. Dopunski izvod iz Centralnog biračkog spiska (spisak potencijalnih birača koji imaju pravo glasati nepotvrđenim glasačkim listićima)

NAPOMENA:
Na svaku vreću potrebno je upisati broj biračkog mjesta !

Šema pakovanja/pakiranja izbornog materijala Mobilni tim u FBiH

Narandžasta zaštitna vreća



1. Prebrojane koverta sa setovima glasačkih listića uvezane po izbornim jedinicama
2. Obrazac brojnog stanja (plava kopija)

Providna zaštitna vreća (veća)



1. Neiskorištene koverta sa setovima glasačkih listića upakovane u originalne kutije
2. Oštećene koverta sa setovima glasačkih listića

Providna zaštitna vreća (manja)



1. Obrazac brojnog stanja (original u koricama)
2. Zapisnik o radu biračkog odbora (original ukoricama)
3. Dodatni izvod iz Centralnog biračkog spiska za birače sa posebnim potrebama

Koverta za Predsjednika biračkog odbora:



1. Obrazac brojnog stanja (crvena kopija)

Koverta za Predsjednika izborne komisije:



1. Obrazac brojnog stanja (zelena kopija)
2. Zapisnik o radu biračkog odbora (zelena kopija)

NAPOMENA:
Na svaku vreću potrebno je upisati broj biračkog mjesta !

Шема паковања изборног материјала на редовном бирачком мјесту у РС

Предсједништво БиХ – НИВО 703

Сива заштитна врећа



1. Пребројани важећи гласачки листићи
2. Провидна пластична врећа са:
Коверта – неважећи гласачки листићи /
Образац за збирне резултате ЗР већински глас
(плава копија)

Провидна заштитна врећа (већа)



1. Неискориштени гласачки листићи
(упаковани у оригиналне кутије)
2. Коверта – оштећени гласачки листићи

Парламентарна скупштина БиХ – НИВО 521 - 523

Плава заштитна врећа



1. Пребројани важећи гласачки листићи
2. Провидна пластична врећа са:
Коверта – неважећи гласачки листићи /
Образац за збирне резултате ЗР отворена листа
(плава копија)

Провидна заштитна врећа (већа)



1. Неискориштени гласачки листићи
(упаковани у оригиналне кутије)
2. Коверта – оштећени гласачки листићи

Предсједник и подпредсједници РС – НИВО 600

Жута заштитна врећа



1. Пребројани важећи гласачки листићи
2. Провидна пластична врећа са:
Коверта – неважећи гласачки листићи /
Образац за збирне резултате ЗР већински глас
(плава копија)

Провидна заштитна врећа (већа)



1. Неискориштени гласачки листићи (упаковани у оригиналне кутије)
2. Коверта – оштећени гласачки листићи

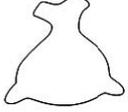
Народна скупштина РС – НИВО 301-309

Смеђа заштитна врећа



1. Пребројани важећи гласачки листићи
2. Провидна пластична врећа са:
Коверта – Неважећи гласачки листићи /
Образац за збирне резултате ЗР отворена листа
(плава копија)

Провидна заштитна врећа (већа)



1. Неискориштени гласачки листићи (упаковани у оригиналне кутије)
2. Коверта – оштећени гласачки листићи

Провидна заштитна врећа (мања)



1. Књиге помоћних образаца
2. Извод из Централног бирачког списка
3. Записник о раду бирачког одбора
(оригинал у корицама)

Коверта за Предсједника бирачког одбора:



1. Образац бројног стања (црвена копија)
2. Образац за збирне резултате ЗР отворена листа за нивое 300, 500 (црвена копија)
3. Образац за збирне резултате ЗР већински глас за нивое 600, 703 (црвена копија)

Коверта за Предсједника изборне комисије:



1. Образац бројног стања (зелена копија)
2. Образац за збирне резултате ЗР отворена листа за нивое 300, 500 (зелена копија)
3. Образац за збирне резултате ЗР већински глас за нивое 600, 703 (зелена копија)
4. Записник о раду бирачког одбора (зелена копија)

Коверта А3 за Централну изборну комисију БиХ:



1. Образац бројног стања (оригинал)
2. Образац за збирне резултате ЗР отворена листа за нивое 300 500 (оригинал)
3. Образац за збирне резултате ЗР већински глас за нивое 600, 703 (оригинал)

НАПОМЕНА:

На сваку врећу потребно је уписати број бирачког мјеста !

Шема паковања изборног материјала на бирачком мјесту за гласање у одсуству РС

Црвена заштитна врећа



1. Пребројане коверте са сетовима гласачких листића увезане по изборним јединицама
2. Образац бројног стања (плава копија)

Провидна заштитна врећа (већа)



1. Неискориштене коверте са сетовима гласачких листића, упаковане у оригиналне кутије
2. Оштећене коверте са сетовима гласачких листића

Провидна заштитна врећа (мања)



1. Образац бројног стања (оригинал у корицама)
2. Записник о раду бирачког одбора (оригинал у корицама)
3. Извод из Централног бирачког списка

Коверта за Председника бирачког одбора:



1. Образац бројног стања (црвена копија)

Коверта за Председника изборне комисије:



1. Образац бројног стања (зелена копија)
2. Записник о раду бирачког одбора (зелена копија)

НАПОМЕНА:

На сваку врећу потребно је уписати број бирачког мјеста !

Шема паковања изборног материјала на бирачком мјесту овлашћеном за издавање непотврђених гласачких листића у РС

Зелена заштитна врећа



1. Пребројане коверте са непотврђеним гласачким листићима
2. Образац бројног стања (плава копија)

Провидна заштитна врећа (већа)



1. Неискориштене коверте са сетовима гласачких листића, упаковане у оригиналне кутије
2. Оштећене коверте са сетовима гласачких листића

Провидна заштитна врећа (мања)



1. Образац бројног стања (оригинал у корицама)
2. Записник о раду бирачког одбора (оригинал у корицама)

Коверта за Председника бирачког одбора:



1. Образац бројног стања (црвена копија)

Коверта за Председника изборне комисије:



1. Образац бројног стања (зелена копија)
2. Записник о раду бирачког одбора (зелена копија)
3. Допунски извод из Централног бирачког списка (списак потенцијалних бирача који имају право гласати непотврђеним гласачким листићима)

НАПОМЕНА:

На сваку врећу потребно је уписати број бирачког мјеста !

Шема паковања изборног материјала Мобилни тим у РС

Наранџаста заштитна врећа



1. Пребројане коверте са сетовима гласачких листића увезане по изборним јединицама
2. Образац бројног стања (плава копија)

Провидна заштитна врећа (већа)



1. Неискориштене коверте са сетовима гласачких листића, упаковане у оригиналне кутије
2. Оштећене коверте са сетовима гласачких листића

Провидна заштитна врећа (мања)



1. Образац бројног стања (оригинал у корицама)
2. Записник о раду бирачког одбора (оригинал у корицама)
3. Додатни извод из Централног бирачког списка за бираче са посебним потребама

Коверта за Председника бирачког одбора:



1. Образац бројног стања (црвена копија)

Коверта за Председника изборне комисије:

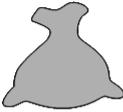


1. Образац бројног стања (зелена копија)
2. Записник о раду бирачког одбора (зелена копија)

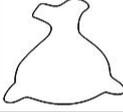
НАПОМЕНА:

на сваку врећу потребно је уписати број бирачког мјеста !

Šema pakovanja izbornog materijala na redovnom biračkom mjestu u Brčko Distriktu BiH za birače sa entitetskim državljanstvom F BiH

<p>Predsjedništvo BiH – NIVO 701/702</p> <p><i>Siva zaštitna vreća</i></p>  <ol style="list-style-type: none"> 1. Prebrojani važeći glasački listići 2. Providna plastična vreća sa: Koverta - nevažeći glasački listići /Obrazac za zbirne rezultate ZR većinski glas (plava kopija) <p><i>Providna zaštitna vreća (veća)</i></p>  <ol style="list-style-type: none"> 1. Neiskorišteni glasački listići (upakovani u originalne kutije) 2. Koverta oštećeni glasački listići 	<p>Parlamentarna skupština BiH – NIVO 515</p> <p><i>Plava zaštitna vreća</i></p>  <ol style="list-style-type: none"> 1. Prebrojani važeći glasački listići 2. Providna plastična vreća sa: Koverta - nevažeći glasački listići /Obrazac za zbirne rezultate ZR otvorena lista (plava kopija) <p><i>Providna zaštitna vreća (veća)</i></p>  <ol style="list-style-type: none"> 1. Neiskorišteni glasački listići (upakovani u originalne kutije) 2. Koverta oštećeni glasački listići
<p>Zastupnički dom Parlamenta F BiH – NIVO 402</p> <p><i>Ljubičasta zaštitna vreća</i></p>  <ol style="list-style-type: none"> 1. Prebrojani važeći glasački listići 2. Providna plastična vreća sa: Koverta - nevažeći glasački listići /Obrazac za zbirne rezultate ZR otvorena lista (plava kopija) <p><i>Providna zaštitna vreća (veća)</i></p>  <ol style="list-style-type: none"> 1. Neiskorišteni glasački listići (upakovani u originalne kutije) 2. Koverta oštećeni glasački listići 	

Šema pakovanja izbornog materijala na redovnom biračkom mjestu u Brčko Distriktu BiH za birače sa entitetskim državljanstvom RS

<p>Председништво БиХ – НИВО 703</p> <p><i>Сива заштитна врећа</i></p>  <ol style="list-style-type: none"> 1. Пребројани важећи гласачки листићи 2. Провидна пластична врећа са: Коверта – неважећи гласачки листићи /Образац за збирне резултате ЗР већински глас (плава копија) <p><i>Провидна заштитна врећа (већа)</i></p>  <ol style="list-style-type: none"> 1. Неискориштени гласачки листићи (упаковани у оригиналне кутије) 2. Коверта – оштећени гласачки листићи 	<p>Парламентарна скупштина БиХ – НИВО 522</p> <p><i>Плава заштитна врећа</i></p>  <ol style="list-style-type: none"> 1. Пребројани важећи гласачки листићи 2. Провидна пластична врећа са: Коверта – неважећи гласачки листићи /Образац за збирне резултате ЗР отворена листа (плава копија) <p><i>Провидна заштитна врећа (већа)</i></p>  <ol style="list-style-type: none"> 1. Неискориштени гласачки листићи (упаковани у оригиналне кутије) 2. Коверта – оштећени гласачки листићи
<p>Председник и подпредседници РС – НИВО 600</p> <p><i>Жута заштитна врећа</i></p>  <ol style="list-style-type: none"> 1. Пребројани важећи гласачки листићи 2. Провидна пластична врећа са: Коверта – неважећи гласачки листићи /Образац за збирне резултате ЗР већински глас (плава копија) <p><i>Провидна заштитна врећа (већа)</i></p>  <ol style="list-style-type: none"> 1. Неискориштени гласачки листићи (упаковани у оригиналне кутије) 2. Коверта – оштећени гласачки листићи 	<p>Народна скупштина Републике Српске – НИВО 306</p> <p><i>Смеђа заштитна врећа</i></p>  <ol style="list-style-type: none"> 1. Пребројани важећи гласачки листићи 2. Провидна пластична врећа са: Коверта – неважећи гласачки листићи /Образац за збирне резултате ЗР отворена листа (плава копија) <p><i>Провидна заштитна врећа (већа)</i></p>  <ol style="list-style-type: none"> 1. Неискориштени гласачки листићи (упаковани у оригиналне кутије) 2. Коверта – оштећени гласачки листићи

PODSJETNIK IZBORNIH RADNJI **NA BIRAČKOM MJESTU**

Dan uoči izbora

1. *Da li je prostor koji je određen za biračko mjesto pripremljen za otvaranje i uređen na način kako je to propisano (osigurano nesmetano kretanje birača itd.)?*
2. *Da li su s biračkog mjesta, u krugu od 50 metara od ulaza u zgradu u kojoj se nalazi biračko mjesto, uklonjene sve oznake i obilježja koja upućuju na političke subjekte, vjerske simbole kao i ostale oznake koje mogu imati diskriminacijsko značenje?*
3. *Da li je na ulazu na biračko mjesto postavljena oznaka biračkog mjesta, smjera lokacije biračkog mjesta, zabrane unošenja oružja, zabrane pušenja i kandidatske liste?*
4. *Da li je gradsko/općinsko izborno povjerenstvo prije otvaranja biračkog mjesta dostavila biračkom odboru predviđeni izborni materijal?*
5. *Da li su predsjednik i članovi biračkog odbora popunili Zapisnik o radu biračkog odbora na dan uoči održavanja izbora — ZARBO I., na način kako je to predviđeno?*

Prije otvaranja biračkog mjesta

1. *Da li su svi članovi biračkog odbora došli na vrijeme na biračko mjesto (najmanje sat vremena prije otvaranja biračkog mjesta)?*
2. *Da li je predsjednik biračkog odbora odredio koji će član biračkog odbora biti zadužen za kontrolu reda, identificiranje, izdavanje glasačkih listića i kontrolu glasačke kutije?*
3. *Da li je određeno mjesto za svaku glasačku kabinu tako da nitko unutar ili izvan biračkog mjesta ne može vidjeti birača dok glasuje?*
4. *Da li je predsjednik biračkog odbora započeo vođenje Zapisnika o radu biračkog odbora na dan održavanja izbora — Obrazac ZARBO II .i popunjavanje Obrasca za brojno stanje, na način kako je to predviđeno?*
5. *Da li je predsjednik biračkog odbora evidentirao prisutne promatrače, na način kako je to propisano i uputio ih na mjesto gdje mogu sjesti i promatrati izborne aktivnosti?*
6. *Da li su obavljene druge radnje koje su predviđene prije otvaranja biračkog mjesta (prebrojavanje glasačkih listića, pokazivanje prazne glasačke kutije, pečačenje glasačke kutije itd.)?*
7. *Da li su predsjednik i članovi biračkog odbora, ako im se imena nalaze na izvodu iz Središnjeg biračkog popisa za to biračko mjesto, glasovali prije nego što prvi birač dođe na biračko mjesto?*

Otvaranje biračkog mjesta i glasovanje

1. **Da li je biračko mjesto otvoreno na vrijeme, a ako nije, da li je o kašnjenju obaviješteno gradsko/općinsko izborno povjerenstvo na način kako je to propisano?**
2. **Da li je predsjedniku i članovima biračkog odbora koji nisu upisani u izvod iz Središnjeg biračkog popisa za to biračko mjesto omogućeno da budu odsutni s biračkog mjesta onoliko vremena koliko im je potrebno da mogu otići na biračko mjesto gdje su upisani u izvod iz Središnjeg biračkog popisa i obave glasovanje?**
3. **Da li birački odbor vodi računa da se glasovanje birača obavlja na zakonit način, odnosno:**
 - **da li se poštuje tajnost glasovanja, tj. da li se u glasačkoj kabini u isto vrijeme nalazi samo jedna osoba;**
 - **da li se onemogućava da neka osoba glasuje umjesto druge osobe pod njegovim imenom ili da ponovno glasuju;**
 - **da li se vodi računa da nijedna osoba ne ometa birača koji ispunjava glasačke listiće, traži od njega bilo kakve informacije o tomu za koga želi glasovati, za koga glasuje ili za koga je glasovao, sprječava ili pokušava spriječiti nekoga u ostvarivanju njegovog biračkog prava?**
4. **Da li predsjednik i članovi biračkog odbora obavljaju svoje dužnosti na način kako je to propisano, odnosno:**
 - **predsjednik biračkog odbora — rukovodi radom biračkog odbora i sa članovima biračkog odbora odgovora za zakonitost rada na biračkom mjestu; održava integritet procesa glasovanja, održava mir i red na biračkom mjestu i njegovoj okolini; popunjava potrebne obrasce; osigurava da na biračkom mjestu ne bude oružja ili opasnih predmeta; pomaže biračima kojima treba dodatno objašnjenje o procesu glasovanja; rješava sva pitanja koja se odnose na identificiranje i pravo glasa birača; evidentira u Zapisnik o radu biračkog odbora na dan održavanja izbora – Obrazac ZARBO II.- vrijeme i okolnosti svih iznimnih događaja na biračkom mjestu te vodi računa da Zapisnik sadrži sve potrebne podatke;**
 - **član biračkog odbora zadužen za kontrolu reda – osigurava kontrolu kretanja birača na biračkom mjestu i ne dozvoljava da se na biračkom mjestu stvara nepotrebna gužva;**
 - **član biračkog odbora zadužen za identificiranje – provjerava identitet birača; pronalazi biračevo ime u izvodu iz konačnog Središnjeg biračkog popisa; upozorava birača da se mora potpisati identično kao na identifikacijskom dokumentu; osigurava da se birač potpiše pored svog imena u izvodu iz konačnog Središnjeg biračkog popisa; naglas čita ime birača koji se potpisao u izvod iz konačnog Središnjeg biračkog popisa;**
 - **član biračkog odbora zadužen za izdavanje glasačkih listića – izdaje glasačke listiće; objašnjava kako treba ispravno ispuniti glasačke listiće; upućuje birača prema slobodnoj glasačkoj kabini;**
 - **član biračkog odbora zadužen za kontrolu glasačke kutije – upućuje birača da ubaci glasačke listiće u glasačku kutiju i napusti biračko mjesto; osigurava da nijedan birač ne napusti biračko mjesto dok u glasačku kutiju ne ubaci glasačke listiće; osigurava da se samo glasački listići ubacuju u glasačku kutiju?**

5. Da li je na biračkom mjestu bilo ometanja glasovanja i ako jeste, da li je predsjednik postupio na način da:

- *otkloni opasnost, nasilje, oružje ili opasne predmete s biračkog mjesta; prekine glasovanje ako se opasnost, nasilje, oružje ili opasni predmeti ne mogu odmah otkloniti za onoliko vremena koliko je potrebno da se ponovno uspostavi red i mir na biračkom mjestu, a ako se red na biračkom mjestu naruši, zahtijeva pomoć policije ili snaga sigurnosti izvan biračkog mjesta kako bi se ponovno uspostavio red i mir na biračkom mjestu?*

6. Da li je bilo prekida u glasovanju i, ako jeste, da li je o tome obavještena gradsko/općinsko izborno povjerenstvo na način kako je to propisano?

Zatvaranje i radnje nakon zatvaranja biračkog mjesta

1. Da li je biračima koji su u redu za glasovanje u trenutku zatvaranja biračkog mjesta odobreno da glasuju, odnosno da li je prilikom zatvaranja biračkog mjesta provedena sljedeća procedura:

- *predsjednik, 15 minuta prije zatvaranja biračkog mjesta, objavljuje svim prisutnim unutar i ispred biračkog mjesta vrijeme zatvaranja biračkog mjesta;*
- *predsjednik određuje jednog člana biračkog odbora da u vrijeme zatvaranja biračkog mjesta stane na kraj reda kako bi se osiguralo da se nijedna osoba ne priključi nakon zatvaranja biračkog mjesta;*
- *član biračkog odbora zatvara vrata odmah nakon što posljednji birač iz reda glasuje;*
- *predsjednik u Zapisnik o radu biračkog odbora na dan održavanja izbora – Obrazac ZARBO II. upisuje vrijeme zatvaranja biračkog mjesta;*
- *predsjednik zatvara otvor glasačke kutije samoljepljivom vrpcom i potpisuje ju?*

2. Da li je predsjednik biračkog odbora prilikom zatvaranja biračkog mjesta evidentirao prisutne akreditirane posmatrače na način kako je to propisano?

3. Da li je predsjednik biračkog odbora nakon zatvaranja biračkog mjesta evidentirao sve podatke u Obrascu za brojno stanje?

Radnje prije brojanja glasačkih listića

1. Da li je birački odbor formirao radnu površinu za brojanje glasačkih listića?

2. Da li su predsjednik i članovi biračkog odbora otpečatili glasačku kutiju i na radnu površinu istresli kompletan sadržaj glasačke kutije, a zatim izvršili razdvajanje glasačkih listića po nivoima, i sačinili četiri skupine glasačkih listića?

3. Da li su glasački listići koji se ne broje u toj etapi brojanja, spakirani u providne plastične vreće, posebice za svaku izbornu razinu i odložene na način da ih svi prisutni mogu vidjeti?

Brojanje glasačkih listića i evidentiranje rezultata glasovanja

a) Član/članovi Predsjedništva BiH (FBiH i RS)

- 1) Da li je birački odbor razvrstao glasačke listiće za člana/članove Predsjedništva BiH u skupine po 25 listića po kandidatima na temelju dobivenih glasova i nevažeće glasačke listiće?
- 2) Da li je birački odbor utvrdio broj glasova za svakog kandidata za člana/članove Predsjedništva BiH i broj nevažećih neoznačenih i nevažećih ostalih glasačkih listića?
- 3) Da li je predsjednik biračkog odbora evidentirao podatke u Obrazac za zbirne rezultate za člana/članove Predsjedništva BiH na način kako je to ovim priručnikom objašnjeno?
- 4) Da li je predsjednik biračkog odbora žuti umnožak Obrasca za zbirne rezultate za člana/članove Predsjedništva BiH istakao na vidno mjesto na biračkom mjestu?
- 5) Da li je birački odbor prebrojane glasačke listiće (važee i nevažee) i plavi umnožak Obrasca za zbirne rezultate spakirao u sivu plastičnu vreću i zapečatio je plastičnim pečatom?

b) Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH (FBiH i RS)

- 1) Da li je birački odbor razvrstao glasačke listiće u skupine po 25 listića i utvrdio ukupan broj listića za Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH?
- 2) Da li je birački odbor razvrstao glasačke listiće za Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH u skupine po 25 listića po političkim subjektima na temelju dobivenih glasova i nevažeće glasačke listiće?
- 3) Da li je birački odbor izvršio prvo brojanje glasova i utvrdio broj glasova za svakog političkog subjekta za Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH i broj nevažećih neoznačenih i nevažećih ostalih glasačkih listića?
- 4) Da li je predsjednik biračkog odbora evidentirao podatke u Obrazac za zbirne rezultate za svakog političkog subjekta za Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH na način kako je to ovim priručnikom objašnjeno?
- 5) Da li je birački odbor izvršio drugo brojanje glasova i utvrdio broj glasova za sve kandidate u okviru otvorenih listi, koristeći se pritom pomoćnim obrascem za brojanje i pridržavajući se utvrđenih procedura?
- 6) Da li je predsjednik biračkog odbora evidentirao podatke u Obrazac za zbirne rezultate za sve kandidate u okviru otvorenih listi?
- 7) Da li je predsjednik biračkog odbora žuti umnožak Obrasca za zbirne rezultate Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH istakao na vidno mjesto na biračkom mjestu?
- 8) Da li je birački odbor prebrojane glasačke listiće (važee i nevažee) i plavi umnožak Obrasca za zbirne rezultate spakirao u plavu plastičnu vreću i zapečatio ju plastičnim pečatom?

c) Predstavnički dom Parlamenta Federacije BiH (FBiH)

- 1) *Da li je birački odbor razvrstao glasačke listiće u skupine po 25 listića i utvrdio ukupan broj listića za Predstavnički dom Parlamenta Federacije BiH?*
- 2) *Da li je birački odbor razvrstao glasačke listiće za Predstavnički dom Parlamenta Federacije BiH u skupine po 25 listića po političkim subjektima na temelju dobivenih glasova i nevažeće glasačke listiće?*
- 3) *Da li je birački odbor izvršio prvo brojanje glasova i utvrdio broj glasova za svakog političkog subjekta za Predstavnički dom Parlamenta Federacije BiH i broj nevažećih neoznačenih i nevažećih ostalih glasačkih listića?*
- 4) *Da li je predsjednik biračkog odbora evidentirao podatke u Obrazac za zbirne rezultate za svakog političkog subjekta za Predstavnički dom Parlamenta Federacije BiH na način kako je to ovim priručnikom objašnjeno?*
- 5) *Da li je birački odbor izvršio drugo brojanje glasova i utvrdio broj glasova za sve kandidate u okviru otvorenih listi, koristeći se pritom pomoćnim obrascem za brojanje i pridržavajući se utvrđenih procedura?*
- 6) *Da li je predsjednik biračkog odbora evidentirao podatke u Obrazac za zbirne rezultate za sve kandidate u okviru otvorenih listi?*
- 7) *Da li je predsjednik biračkog odbora žuti umnožak Obrasca za zbirne rezultate Predstavnički dom Parlamenta Federacije BiH istakao na vidno mjesto na biračkom mjestu?*
- 8) *Da li je birački odbor prebrojane glasačke listiće (važeće i nevažeće) i plavi umnožak Obrasca za zbirne rezultate spakirao u ljubičastu plastičnu vreću i zapečatio ju plastičnim pečatom?*

d) Kantonalna skupština (FBiH)

- 1) *Da li je birački odbor razvrstao glasačke listiće u skupine po 25 listića i utvrdio ukupan broj listića za Kantonalnu skupštinu?*
- 2) *Da li je birački odbor razvrstao glasačke listiće za Kantonalnu skupštinu u skupine po 25 listića po političkim subjektima na temelju dobivenih glasova i nevažeće glasačke listiće?*
- 3) *Da li je birački odbor izvršio prvo brojanje glasova i utvrdio broj glasova za svakog političkog subjekta za Kantonalnu skupštinu i broj nevažećih neoznačenih i nevažećih ostalih glasačkih listića?*
- 4) *Da li je predsjednik biračkog odbora evidentirao podatke u Obrazac za zbirne rezultate za svakog političkog subjekta za Kantonalnu skupštinu na način kako je to ovim priručnikom objašnjeno?*
- 5) *Da li je birački odbor izvršio drugo brojanje glasova i utvrdio broj glasova za sve kandidate u okviru otvorenih listi koristeći se pritom pomoćnim obrascem za brojanje i pridržavajući se utvrđenih procedura?*
- 6) *Da li je predsjednik biračkog odbora evidentirao podatke u Obrazac za zbirne rezultate za sve kandidate u okviru otvorenih listi?*
- 7) *Da li je predsjednik biračkog odbora žuti umnožak Obrasca za zbirne rezultate za Kantonalnu skupštinu istakao na vidno mjesto na biračkom mjestu?*
- 8) *Da li je birački odbor prebrojane glasačke listiće (važeće i nevažeće) i plave umnoške Obrasca za zbirne rezultate spakirao u bordo crvenu plastičnu vreću i zapečatio ju plastičnim pečatom?*

e) Predsjednik i potpredsjednici Republike Srpske (RS)

- 1) *Da li je birački odbor razvrstao glasačke listiće za Predsjednika i potpredsjednike Republike Srpske u skupine po 25 listića po kandidatima na temelju dobivenih glasova i nevažeće glasačke listiće?*
- 2) *Da li je birački odbor utvrdio broj glasova za svakog kandidata za Predsjednika i potpredsjednike Republike Srpske i broj nevažećih neoznačenih i nevažećih ostalih glasačkih listića?*
- 3) *Da li je predsjednik biračkog odbora evidentirao podatke u Obrazac za zbirne rezultate za Predsjednika i potpredsjednike Republike Srpske na način kako je to ovim priručnikom objašnjeno?*
- 4) *Da li je predsjednik biračkog odbora žuti umnožak Obrasca za zbirne rezultate za Predsjednika i potpredsjednike Republike Srpske istakao na vidno mjesto na biračkom mjestu?*
- 5) *Da li je birački odbor prebrojane glasačke listiće (važeće i nevažeće) i plavi umnožak Obrasca za zbirne rezultate spakirao u žutu plastičnu vreću i zapečatio ju plastičnim pečatom?*

f) Narodna skupština Republike Srpske (RS)

- 1) *Da li je birački odbor razvrstao glasačke listiće u skupine po 25 listića i utvrdio ukupan broj listića za Narodnu skupštinu Republike Srpske?*
- 2) *Da li je birački odbor razvrstao glasačke listiće za Narodnu skupštinu Republike Srpske u skupine po 25 listića po političkim subjektima na temelju dobivenih glasova i nevažeće glasačke listiće?*
- 3) *Da li je birački odbor izvršio prvo brojanje glasova i utvrdio broj glasova za svakog političkog subjekta za Narodnu skupštinu Republike Srpske i broj nevažećih neoznačenih i nevažećih ostalih glasačkih listića?*
- 4) *Da li je predsjednik biračkog odbora evidentirao podatke u Obrazac za zbirne rezultate za svakog političkog subjekta za Narodnu skupštinu Republike Srpske na način kako je to ovim priručnikom objašnjeno?*
- 5) *Da li je birački odbor izvršio drugo brojanje glasova i utvrdio broj glasova za sve kandidate u okviru otvorenih listi koristeći se pritom pomoćnim obrascem za brojanje i pridržavajući se utvrđenih procedura?*
- 6) *Da li je predsjednik biračkog odbora evidentirao podatke u Obrazac za zbirne rezultate za sve kandidate u okviru otvorenih listi?*
- 7) *Da li je predsjednik biračkog odbora žuti umnožak Obrasca za zbirne rezultate za Narodnu skupštinu Republike Srpske istakao na vidno mjesto na biračkom mjestu?*
- 8) *Da li je birački odbor prebrojane glasačke listiće (važeće i nevažeće) i plavi umnožak Obrasca za zbirne rezultate spakirao u smeđu plastičnu vreću i zapečatio ju plastičnim pečatom?*

Riječ urednika

Sanja Stanimirović-Ostojić, predsjednica Općinskog izbornog povjerenstva Vlasenica

“Prvi put je napismeno objašnjeno, šta treba raditi i kako da se ponaša birački odbor, odnosno predsjednik u slučaju kršenja propisa, Izbornog zakona BiH ili čak krivičnih zakona. Kao dobra opomena, odnosno generalna prevencija, u ovom priručniku su dostupni ‘živi’ predmeti, odnosno slučajevi iz prakse Središnjeg izbornog povjerenstva BiH i Suda BiH o sankcionisanju prekšilaca izbornih procedura, prvenstveno članova biračkih odbora, kao i ukazano na povećanu odgovornost predsjednika biračkog odbora.”

Prof. dr. Milan Tomić, član izbornog povjerenstva Brčko Distrikt BiH

“Svaka radnja koja se odvija na dan izbora, na svakom biračkom mjestu, sa stručne strane analizirajući, dobro je precizirana i obrazložena u ovom Priručniku. Autori Priručnika su sve radnje biračkog odbora, koje se provode na svakom biračkom mjestu, ili putem mobilnog tima, detaljno opisali, kao i na eventualno učinjene pogreške u radu biračkog odbora, što su potvrdili na temelju zakonskih normi Izbornog zakona Bosne i Hercegovine, uključujući i kaznene odredbe.

Završnu misao u kontekstu osvrta na urađeni Priručnik, dajem u pohvali autorima Priručnika za odlično urađen posao, kao i preporuku onima kome je namijenjen da ga dobro prouče i savladaju, odnosno, na predstojećim izborima postupaju u skladu sa njim.”

Aida Karavelić, predsjednica Općinske izbornog povjerenstva Visoko

“Priručnik o radu biračkih odbora sa podsjetnikom izbornih aktivnosti omogućava izbornoj administraciji, biračkim odborima i svakom drugom učesniku izbornog procesa, profesionalan, pravilan i transparentan rad u provedbi izbornih aktivnosti, poštivanje tajnosti i ličnog glasovanja birača, a time se doprinosi potpunom izrazu volje birača i pravilnom utvrđivanju izbornih rezultata, što sveukupno doprinosi provedbi slobodnih, demokratskih, periodičnih i poštenih izbora i temeljnim načelima izbornog zakonodavstva i međunarodnih pravnih akata.”



Danijela Ozme 7, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina
Izbori u Bosni i Hercegovini, Poštanski pretinac 450, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina
Telefon: +387 (0)33 251 300 **Fax:** +387 (0)33 251 329 **E-mail:** kontakt@izbori.ba **Web adresa:** www.izbori.ba